

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод. Модельщик Петр Листенкые эндэ дипломгүй инженер гэжэ нэрлэдэг юм. Петр Листенко бүри залуухан хүбүүнээр заводой модельнэ цехтэ ажаллажа эхилхэдээ, оролдосотой бэрхээрээ нүхэдэйнгөө анхарал татаа һэн. Хүдэлһөөр удаан шье болонгүй, залуу хүдэлмэришэн орёо бэрхэ детальнуудые бэлдэжэ эхилээ. Жэл ерэхэ бүри тэрэнэй мэргэжэл шадабаринь ургажа, хүдэлмэринь эрхим шанартайгаар сэгнэгдэдэг болоо бэлэй. Мүнөө нүхэр Листенко тепловоз, электровозуудта хэрэглэгдэдэг орёо нарин детальнуудай модельнүүдые бүтээнэ. Петр Листенко коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ ... дээрэ үргэжэ ябана. **Ф. Сорокиной** фото.

Тимлюгэйхид—Кабанскын совхоздо

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой партийно-ажахын ... эдэбхитэдэй суглаан боложо, газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар Кабанскын совхозые шефтээ абаха гэбэ.

Шефүүдэй уулзалга һа яхан болоо. Тэндэ заводой хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр тарянай 200 гектар газар дээрэ шэбхэ гаргаха гэбэ.

Заводой лекторнүүдэй бүлэг болон агитколлектив совхоздо ошожо, КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй материалнуудаар хөөрэлдөө хээ, лекци уншаа.

Г. Жанаев.

СССР-эй Арадай ажахын соведтэ

Ашаглалгада оруулагдаха барилгануудта онсо анхарал

1964 ондо Советскэ Союзай промышленность улам ехээр хүгжэхэ байна. Капитальна барилгын түсэбэй ёһоор 5300 гаран барилганууд ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Энэмнай химиин шэнэ заводууд болон доменно пеэшэнгүүд, электростанци болон шахтанууд, машина бүтээлгын болон хүнгэн промышленностиин предприятинууд болоно. Имагтал энэ жэлдэ эдэ предприятинууд ехэ хэмжээнэй продукци үгэхэ ёһотой юм.

Ашаглалгада үгтэхэ барилганууд ай шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хэр хангагдажа байһан тухай асуудал СССР-эй арадай ажахын Соведэй коллегидэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. СССР-эй СНХ-гай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. Ф. Жигалин элидхэл хээ.

Хараалагдаһан болзор сооһь шэнэ барилгануудые ашаглалгада оруулха асуудалнуудта заседанида хабаадагшад гол анхарал хандуулаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо СССР-эй СНХ-гай түрүүлэгшэ, В. Э. Дымшиц заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Союзна республиканудай болон Дунда Азиин совнархозуудай түрүүлэгшэнэрэй элидхэлнүүдые СССР-эй СНХ-гай коллеги мартын эсэстэ зүбшэн хэлсэхэ юм.

(ТАСС).

Москвагаа мэдээсэнэ

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн

МОСКВА, мартын 3. (ТАСС-ай корр.). Хүдөө ажахын продуктнуудые ба гүүхэй эдые бэлэдхэхэ талаар эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн Союзуудай Байшангай Колонно заал соо мүнөөдэр нээгдэбэ.

Центросоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. П. Климов тус зүблөөн дээрэ элидхэл хээ.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 55 (10423) | 1964 оной мартын 5, четверг | Сэн 2 мүнгэн

МАЛ АЖАЛДА ХИМИ ҮРГЭНӨӨР НЭБТЭРҮҮЛЭЭ!

Коммунис партиимнай ЦК-гай һүүлшын хоёр Пленумүүд удаа дараалан зарлагдажа, хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые улам саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэниие ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохо тухай асари түгэлдэр шиидхэбэринүүд абтаба. Тиихэ зуураа хүдөө ажахы дээрэ химиин эди шадитэ хүсые үргэнөөр хэрэглэжэ, тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн гол асуудалда декабриин Пленум анхаралаа онсо хандуулаа. КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол арганудые хараалаа.

Химиин удха шанар, тэрэнэй баргадашагүй хүсэ шадал гансахан таряан ажалда хэрэглэлгээр дүүрэхэ бэшэ, мүн мал ажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхэдэ аша туһань туйлай ехэ байха гэжэ эрдэм наука, түрүү дүй дүршэл эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Ушар иимэһээ малай тоо толгой үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор химиин али бүхы хүсые хэрэглэхэ гээшэ шухалын шухалада тоологдоно.

Хэнэйшье мэдэһээр адууһа малые хэрэгтэй белогоорнь гүйсэд хангаха хэрэг мүнөө үедэ шиидхэбэреэ ёһошолон олоодүй, эгээл хурса, хүндэньеэ ушар болоод байна. Малай тэжээлэй рациондо белогой дутадаг ушарһаа боложо, тэжээл үлүүсэ ехээр гаргашалагдажа, малай ашаг шэмэ абаса доошоо орожо, малынь удаанаар түлжэнэ. Белогой дуталдадаг энэ байдалые малай тэжээлдэ химическэ болон биохимическэ зүйлнүүдые нэмээжэ хүсэлдүүлхэ ёһотой юм гэжэ эрдэм наука, түрүү дүй дүршэл лаб батаар гэршэлжэ үгэнэ. Иихэлээрээ мал ажалда химиин тон шухала байһаниинь энээгээр элирхэйлэгдэнэ бшуу.

Ушар иимэһээ малай тэжээлдэ химическэ зүйлнүүдые нэмээхэ хэрэг экономическа талаараа гүрэнэй удха шанартай хэмжээ ябуулга дээрэ тоологдоно. Энээнһээ уламжалан холимол тэжээл болон химическэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ талаар партимнай тон яаралтай, эрид шууд хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Зүгөөр бидэ малай тэжээлдэ хэрэгтэй шухаг химическэ зүйлнүүдээр промышленностиин гүйсэдөөр хангадаг болохо сагые хүлеэгээд һууха ёһогүйбди. Энэ талаар мүнөө олдоод байһан онол аргануудые улам үргэнөөр хаа хаанагүй ажахы бүхэндэ нэбтэрүүлхэ гэһэн зайшалагүй зорилго манай урда табигдана. Химиин удха шанарые, тэрэнэй ашаг үрэ ехэтэй байха ушарые ойлгоһон үүсхэлшэ, һүбэлгэн бэрхэ мэргэжэлтэд өөһэдынгөө ажахы дээрэ нютагтахи али болохо арга боломжоёо хэрэглэн, элдэб түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлнэ, ехэ үрэ дүн туйлана.

Республика доторнай һүүлэй үедэ искусственна һү буйлуулган, аммиагтай уһа һолоомондо нэмэжэ уураар дэбтээлгэ, тэжээлэй дрожжо болон мочевина хэрэглэлгэ, шэлбүүһэнэй талха тэжээлдэ холилго, гидролизно-карбамидна аргаар тэжээл буйлуулга болон бусад олон онол аргануд колхоз, совхозуудай фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр нэбтэрүүлэгдээд байна. Эдэ хэлэгдэһэн зүйлнүүдэй ашаар бүдүүн тэжээл малай ажамидаралда тон шухаг хэрэгтэй болодог микро-элементнүүдээр, нэрлэбэл, фосфор, зэд, түмэр, кобальт, цинк гэхэ мэтэнүүдээр хангагдадаг, витаминуудаар болон белогоор баяжадаг. Тиигэһэнэй эсэстэ малай ашаг шэмэнь дээшэлдэг, түргэн түлжэдэг, мяхажан таргалдаг байна бшуу.

Искусственна һүөөр нарай тугалнуудые тэжээдэг болоһоной эсэстэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхозой тугалшан Н. С. Гаврилов харууһалжа байһан 35 тугалайнгаа тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ 700—780 граммаар нэмээжэ шададаг болоо. Энэмнай үбэлэй һаранудта туйлагдаһан амжалта.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхозой ахалагша мэргэжэлтэд һайн һайн юумэнүүдые мал ажал дээрээ нэбтэрүүлнэ. Тэндэ модоной шэлбүүһэнэй талхан хэгдэнэ, гидролизно-карбамидна аргаар тэжээл буйлуулагдана.

Ажахын главна мэргэжэлтэд зоотехник нүхэр Батошкин, ветеринарна врач нүхэр Михеев, инженер нүхэр Догаев гэгшэдэй энэ талаар хэһэн аша габьяа ехэ. Эндэ мочевинэ силостэ нэмэжэ, һаамхай үнеэдтэ эдюулдэг болоһоной үрөөр урда жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, декабрь соо 190 центнер, январь соо 173 центнер һүн тус совхоздо үлүү ехээр һаагдаһан жэшээтэй. Гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулһан һолоомоор тэжээгдэһэн үнеэд гансата һү орожо захална.

Гадна химическэ зүйлнүүдые малай тэжээлдэ нэмэжэ үгэхэдэ нилээд ехэ хэмжээнэй бүдүүн тэжээл алмагдаа, адууһа мал үбшэ хамшагта дайрагдасагүй болодог байһаниинь мэдээжэ. Буряадай эрдэмтэдэй хэһэн шэнжэлэлгын ёһоор, республикын сабшалангай үбһэ ногоон олонхи газарта ямар нэгэн микроэлементнүүдээр дутуу байдагынь элирхэйлэгдэнхэй. Тэрээнһээ боложо, мал шадал оросогүй, таргалсагүй байдаг, ноохоёо гээдэг, хамуурдаг, үбшэлдэг. Микроэлементнүүдые тэжээлдэ нэмэлгэ энэ ушарые зайсуулха арга олгоно бшуу.

Элдэб онол аргануудые хэрэглэн, мал ажалда химиин хүсэтэ аша нүлөөе нэбтэрүүлхэ эхин табигдаа, харгы зам нээгдээ. Тиигэжэ түрүүшын амжалтаар баян һайн үрэ дүнгүүд туйлагдажа захалаад байна. Мал ажалда хими үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө республикымнай ажахынуудай, управлениинүүдэй олон мэргэжэлтэд, тэрэшэлэн эрдэмтэд ехэхэн үүсхэл оролдолгоёо гаргажа байһан үетэй. Саашадаашье ехэ хүдэлмэри энэ талаар хэгдэхэ байһаниинь найдамтай. Энэ угаа шухала хэрэгые хүдөө ажахын мэргэжэлтэд толгойлхо уялгатай, Тэдэнэй хүдэлмэридэ, ажал хэрэгтэнь республикымнай эрдэмтэд хамһалсаха, халуун туһаламжаяа хүргэхэ, эдэбхи үүсхэлээ улам бадаруулха уряалтай байна.

Мал ажалда хими үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хүдөөгэй партийна комитедүүд, ажахынуудтахи партийна организацинууд эрид шууд хам оролсожо, тодорхой хүтэлбэри бэелүүлхэ болоно. Хүдөө ажахыда, илангаяа мал ажалда хими нэбтэрүүлхэ түрүү дүй дүршэл, онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэг тэдэнэр хүтэлбэрилхэ зэргэтэй ха юм. Сэхынь хэлэхэдэ, химитэй сэхэ хабаатай түрүү онол аргануд республика доторнай имагтал үсөөхэн ажахынуудта хэрэглэгдэнэ. Тиимэһээ энээн тушаа анхаралаа онсо хандуулжа, энээниие үдэр бүриин хиналта доро абаа һаань, партиин табиһан шухала хэмжээн аша үрэтэйгөөр бэелүүлэгдэхэ байна.

Колхоз, совхозуудай үргэн олон малшад, мал ажалай талаар мэргэжэлтэд! Химиин эди шадитэ хүсэ шадалые үргэнөөр хэрэглэжэ, мал ажалаа хүгжөөхэ, адууһа малаа улам үсхэбэрилхэ, үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхэ гэһэн зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлэе. Энэмнай хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй табиһан зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ ёһотойл туһа нэмэри боложо үтэхэ байна ха юм.

Бүтүүгэй хонишод баяртай

Амжалта туйлахадаа хэншье баярлаха, тэрээндээ урмашаха ёһотой. Бүтүүгэй отарын хонишод энэ жэлдэ хурьгадые олоор абажа, Түнхэн соогоо суурханхай. Һаяхан ахалагша хонишон нүхэр Г. Сойбоновтой хөөрэлдэхэдэмнай:

— Мүнөө жэлдэ бүришье һаа урматайгаар хүдэлжэ байнабди. Партимнай хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ талаар туйлай ехэ зорилгонуудые табиба. Энээнэйнь харюуда ажалаа бүри бүтээсэтэйгээр эмхидхэжэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаабди. Үбэлэй түл үшөө абтаһаар 100-һаа 100 хурьга абаха уялгаяа удахагүй бэелүүлхэмнай,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүшүүл үгэдөө хүрэхэл байха!

В. Халбаев.

САЯНАЙ хормойгоор Зүүн МҮРЭН ХҮРЭТЭР

ҺААЛИШАН—ЧЕМПИОН

...рюун һайхан сэдьхэлтэй, ...ша бэрхэ юрын нэгэ эхэнэр ...р-Шэбэрэй Суулга нютагта ...һуудаг юм. Таби наһа хүрэ...ье, урданайхидаал хүнгэн ...даа, ажалаа хэһээр. Бабаасан ...эй—олоной эхэ. Ехэ болоһон ...үүдынь үнинэй ажал хэжэ, ...айдалай үргэн замда гаран... Басаган хүбүүн хоёрынь ...а, эхин һургуулида һурадаг. Бабаасан Намжиловнагай нэрэ ...ай управлениин колхоз, сов...удай олонхи ажалшадта мэ...ээ, 1964 оной эхиндэ боло...н управлениин һаалишадай ехэ ... дээрэ һү һаалгаар чемпио... хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө .... Бабаасан Намжиловна үн... жэлдэ даажа байһан ...һээ 518 центнер һү һаагаа.

Энэ эхэнэрэй гараар нэгэ жэл соо һааһан һүн гушан автомашина дүүргэхэ байна. Үнэн сэдьхэлһээ оролдожо, оншыень оложо хүдэлдэг Бабаасан Намжиловна управлениингээ һаалишад, малшадай замай залууршан болонхой.

Бабаасан хээтэй өөр тухайдаа тон богонихоноор хөөрэдэг. Урдань энэ хүнтэй танил бэшэ байгаа һаа, ажалайнь дүй дүршэл, өөрынь ажабайдал харуулха бэрхэтэй.

Яажа ажаллахада иимэ амжалта туйлагданаб гээд нэгэтэ асуухадам: «Тиимэ ондоо юун байхаб даа. Зүгөөр бүхы һанаагаа ажалда хандуулжа, үнэн сэдьхэлһээ хүдэлбэл, зориһоноо хүсэлдүүлхэ юм» гэжэ харюусаа һэн.

Үнеэдэй тугаллахаһаа урид һү ехээр һааха тэмсэлээ эхилхэ хэрэгтэй гэжэ Бабаасан Намжиловна хэлэдэг. Сэхыень хэлэхэдэ, зарим һаалишад энээн тухайда анхаралаа хандуулдаггүй ха юм. Илангаяа түрүүшынхеэ түрэхэ хашарагуудай үрэжүүлэгдэһэн сагһаа хойшо 6 һара болоходо, дэлэнгынь нидхэржэ, эльбэжэ захалхада һайн. Тиихэдэ шэнэ түрэһэн үнеэд түрүүшын үдэрһөө һүеэ табисатай байдаг гэжэ Бабаасан хөөрэнэ.

Тугаллахаһаань хоёр һара урид үнеэдые шэргээхэ хэрэгтэй гэжэ мэргэжэлтэд тоолодог. Теэд үнеэд бүлта адли бэшэ ха юм. Жэшээнь, Бабаасан Намжиловна һү багатай үнеэдые 80 үдэр урид, һү ехэтэй үнеэдые 40—50 хоног урид шэргээдэг заншалтай. Үнеэдые гансата шэргээжэ яашье болохогүй, 7—10 хоног соо даддхаан татажа һаалгаяа болюулхада һайн байдаг гэжэ ойлгонхой.

«Үнеэнэй һүн хэлэн дээрээ, үшөө һаалишанай гарта»,—гэжэ зоной дунда зүйтэй хөөрэлдэдэг гээшэ ааб даа. Тиин элбэг һайн тэжээлтэй байһан үнеэд лэ ехэ һү үгэдэг бэшэ. Тиимэһээ Бабаасан хээтэй үдэр хоногой үнгэрхэ бүри үнеэдэй харууһа һайжаруулха гэжэ оролдодог. Үнеэдээ һаахынгаа урда тээ дэлэнгыень бүлеэн уһаар заабол угаагаад, полотенцээр хуурай болотор аршадаг. Шэнэ түрэһэн малые хахад һара соо үдэртөө 4—5 дахин һаагаад, саашадаа гурба болгодог байна.

Үнеэн бүхэнэйнгөө абари аашые һайса мэдэдэг, үбһэ тэжээлынь зүбөөр, зоотехническэ заабаряар үгэдэг. Малайнгаа шэгнүүр, хэды шэнээн һү гарадагыень хараадуулан, тэжээлынь эдюулдэг.

—Би мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 2600 литр һү һааха социалис уялгатайб. Энээнээ бэелүүлхэ аргатайб, бэелүүлжэ шадахашьеб,—гэжэ Бабаасан Намжиловна мэдүүлнэ. Энэ жэлэй түрүүшын хоёр һара соо даадаг үнеэдһээ 6000 литр һү һаагаа.

Л-Д. Гомбоев.

Трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилгын ябаса тухай

1964 оной мартын 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд	Трактор	Плуг	Сеялкэ	Культиватор
Баргажанай	80	87	74	62
Зэдын	98	95	78	27
Кабанскын	84	92	117	100
Хяагтын	98	109	85	53
Мухар-Шэбэрэй	85	89	98	45
Түнхэнэй	76	81	69	79
Улаан-Үдын	69	86	96	30
Хоринн	78	80	79	55

6 дахин ехэ мяхан

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). ...дөө ажахыгаа хүгжөөхэ та...ар шухала асуудалнуудые ...шэһэн КПСС-эй ЦК-гай фев...алиин Пленумэй шиидхэбэри...үүдээр зоригжоһон управлениимнай колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэжэ байна. Малай ашаг шэмэ нилээд дээшэлжэ, ...он ажахынууд мяха тушаалгаар нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые дүүргэнхэй.

Түсхайлхада, Хүдэриин совхознойхид урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ, кварталайнгаа түсэб 139 процент дүүргээ. Хамта 1100 центнер мяха гүрэндэ тушаахын орондо 1529 центнер тушаагаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 6 дахин ехэдхэһэн байха юм. Үбэлдөө шэмэрүүн хүйтэн байбашье һаань, хүдэриинхид малаа һайнаар харууһалжа, түргэн таргалуулжа, гүрэндэ тушаагаа. Тиихэдэ эндэхин ганса мяха ехээр тушаагаа бэшэ, мүн һү һаалинь горитой дээшэлээ. Жэлэй эхинһээ хойшо 50-аад хоног соо нёдондонойхиһоо 42 процентээр ехэ һү һаагаа. Һаалиин фермэнүүдтэ ажалай түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Һүүлэй үедэ тугалнуудта искусственна аргаар һү бэлэдхэжэ үгэдэг боложо, нилээд ехэ һү алмаа, гүрэндэ ехээр тушаадаг болоо.

Энэ оной нэгэдэхи кварталда «Родина» колхоз 700 центнерэй орондо 762 центнер мяха худалданхай. Тэрэшэлэн XX партсъездын, Тельманэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозууд, Хяагтын совхоз мяха худалдаха түсэбөө дүүргээ. Хамталан харахада, управленимнай мяха худалдалгаяа нёдондоной энэ үеынхиһөө 2,7 дахин ехэдхэбэ.

Мүнөө мяха тушааха түсэбөө дүүргэһэн колхоз, совхозууд хахад жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид бэелүүлхын хойноһоо ехэ оролдолго гаргана.

П. Тенетов.

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо.

Буряад арадай түүхэ домогто үни урда сагһаа хойшо хэлсэгдэдэг Саян уулын, Алтан Мундаргын хормойн хяраар олон һалбарита ажахытай Саянай совхоз оршодог юм. Энэ үзэсхэлэнтэ һайхан дайдада эрдэмтэдтэл мэргэжэһэн суута малшан, эмниг хүлэг морие зөөлэрүүлэн һургаха шадалтай алдартай адуушан, бэрхэ хонишон, һаалишан болон бусад ажалладаг байна.

Олон жэлэй туршада колхозой элдэб ажалда хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон Долгор Харамшанова мэдээжэ болонхой. Даажа абаһан ажалдаа шунан ородог, оролдосотой габшагай энэ эхэнэр 360-аад үбшэлһэн муу хонидые даажа абаад, тон зүбөөр, саг сооһь эдеэень буйлуулан үгэжэ, гарза хоролтогүйгөөр һайжаруулан тэнхээжэ байна. **Зураг дээрэ:** хонишон Долгор Харамшанова.

Д. Чимитовэй фото.

Хүн түрэлтэнэй ерээдүйн аша туһада

...азарай талаар гараһан арсалдаануудые эбэй ёһоор шиидхэхые ...алжа, дэлхэйн оронуудай гү...н түрын (правительствануудай) толгойлогшонорто Н. С. Хрущевой бэшэг эльгээһэнһээнь ...шо хоёр һара үнгэрбэ. Бүхы ... үе соо үдэр бүри орожо байһан ...дээсэлнүүд Советскэ Союзай дурадхалаар элдэб оронуудай ...рхожо байһые гэршэлнэ.

Маанарта, кубынхидта, Н. С. Хрущевой бэшэг айхабтар ехэ удха шанартай. Манай орон дэлхэйн эгээн томо империалис гүрэнһөө зуу хүрэхэгүй милиин ...арта оршодог. Тиин США сагаа ...алжэ маанадта аюул тохёолдуулха һанана, манай орондо эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулганудые хэнэ. Совет дурадхалые дэмжэбэл, Холбоото Штадууд ямар нэгэн бодото тодорхой уялганудые бэедээ даажа абаха һэн.

Кубын Революционно правительство США-тай хани харилсаа тогтоохые оролдодог юм гэжэ Фидель Кастро нэгэнтэ бэшэ онсолон тэмдэглээ һэн. Тиихэдээ гүрэнүүд заатагүй адли тэгшэ эрхэтэй байха ёһотой гэжэ Кубын правительство тоолоно. Тиимэһээ манай арад Н. С. Хрущевой дурадхалые халуунаар дэмжэнэ бшуу. Бидэ оронууд хоорондын бүхы арсалдаануудые хэлсээ хэжэ шиидхэхын түлөөбди, ямар нэгэн арсалдаанай гараа һаа, буу зэбсэг хэрэглэлгые хорихо хэлсээнэй түлөөбди. Тиин хэзээдэшье, юунэйшье болоо һаа, бусадай газар дайда руу добтолон ороогүйбди гэһэн уялга бүхы гүрэнүүд бэедээ даажа абаг лэ.

Бидэ худал найдамжаар һанаагаа заһана бэшэбди. Бата бэхи эб найрамдалда хүргэхэ зам хүнгэн бэшэ, тэрэниие тэмсэлгүйгөөр дабажа гарахын аргагүй гэжэ ойлгонобди.

Кубын арадта эсэргүүгээр Холбоото Америкын империализмын хархис, ээрхэг түримхэй политикаяа ябуулһан лэ, Карибскэ далайн бассейндэ даритай боошхо тэһэлхэ голдо тэрэнэй гал аһаагаад байһан лэ сагта газар дээрэ бата бэхи эб найрамдал байгуулагдахагүй гэжэ Фидель Кастро хэлэһэн юм.

Теэд али бүхы бэрхэшээлнүүдэй биишье һаань, эб найрамдал аршалан хамгаалжа болохо. Хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө гүрэнүүдэй хоорондо эбэй ёһоор зэргэ оршон байлга тон шухала.

Николас ГИЛЬЕН,
Кубын поэт, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

СЕКРЕТАРИИН НЭГЭ ҮДЭР

Газаа 30 гаран градус хүйтэн, үдэшэ үглөөндөө үшөө үлүүгээр үбгэн мороз ганирна даа. Февраль һарын гани хүйтэн үдэрнүүдтэ Үдын совхозой отарануудта сүүдхэ бүри хонин һүрэгынь хэдэн зуугаадаар нэмээд лэ хононо.

«Зай, энэ һүни хэды зуун хонид түрэбэ ааб, онин һүрэгнай хэды толгойгоор нэмэбэ ааб? Дээдэ Тальцын нютагаар ябааб. Мүнөөдэр... Байза... Петр Осипович Филипповтэ ошохо гээшэ ха...». Үдын совхозой партийна комитедэй секретарь нүхэр Романов иигэжэ гүбэд гээд, хүдөөгүүр ябахадаа үмдэдэг булгайр гадартай пальтогоо үмдөөд, үглөөгүүр гэрһээ гараба.

Совхозой конторо. Хүтэлбэрилхы тушаалтад, мэргэжэлтэд ойро зуугын саг соо ажал тухайдаа хөөрэлдэһэнэй һүүлээр ябаха ябаха тээшээ шиидэбэ хэбэртэй. Фермэнүүд (совхоздо 6 фермэ бии юм) худар лэ гарахань ха. Тэрэ үдэр совхозой парткомой секретарь гурбадахи фермын хонишодой бригадын отарануудаар ябаха болобо. Тиихэдэнь «Газигтань» һуулсаад ябалсабабди.

«Газигнай» уданшьегүй Булаг гэжэ нютаг орожо ерэбэ. Совхозой элитэ хонишон Цындыма Гунтыповагай даадаг отара. Сүүдхэдээ хурьгадай 20—30-дааран «унажа» байһан үе. Үбһэ тэжээлэршье тиимэ муу бэшэ ха. Хурьгадай эдихэ үбһэнэй сэбэр һайхан гээшэнь. Хүдөөгэй набша намаатай үбһэн сэл ногоон шагаарөө сэбэрээр абтанхай. «Түл түрэсэеэ ямараар абажа байнабта»— гэжэ Владимир Владимирович һонирхоно, хөөрэлдэнэ, ямар эрилтэ бииб гэжэ тодоруулна.

Энэ отарын хонидой хахадһаань олонхинь хурьгалһан байба. Хурьгад бага зэргэ гарзаланхай. Шалтагаанинь элдэбын.

— Зарим хонид дэлэнгүйгөөр түрэнэ,—гээд эндэхи хонишод хэлэнэ.

— Хэмэл һү хэнэгүй гүт?—гээд Владимир Владимирович хонишодто хандаба. Тиигэхэдэнь хурьгашанаар хүдэлжэ байһан хүдөө ажахын институдай студентка Лиза Албанова заочноор һуража байдаг Роза Маланова хоёр нюур нюураа харалсаад, «үнинэй энээниие хэхэгүй алдагдаа ха даа» гэжэ бодоһон янзатай ахамад нүхэд тээшээ нюдэдөө халта залаад:

— Үгы,—гэжэ харюусабад.

Тэрэл дороо хоёр залуушуулай нэгэн блокнод гаргаад, секретарьтай хамта столдо һуужа, хэмэл һүнэй бүридэл—һаитаб бэшэжэ оробо. Ородог зүйлнүүдыень асарбал, ооһэдөө хэжэ ядахагүйт. Хурьгадтаа уулгаха һүтэй болохотнай юутэншьегүй. Таанадта практика боложо үгэхэ... Дээдэ Тальцы нютагта үбэлжэжэ байһан манай совхозой хонинюн Петр Осипович Филиппов 600 шахуу эхэ хонидтой түрүүлжэ байна. Мүнөө 100 эхэ хониһоо 80 хурьга абанхай. Теэд эдээн соо һү, дэлэн үгы шахуугаар түрэхэ ушар али олон лэ байгаа ааб даа. Теэд энэ хонишон хурьгадтаа хэмэл һү бэлэдхэжэ эдюулэд, үхэл гарзагүй түлнүүдээ абажа байна. Тэрэ һүеэ магтахыень хэлээ гүт гэжэ байгаад секретарьнай һуража байһан эдэ хоёр басагадтай ярилдаба.

Газаа һалхин үшөөшье шангаданхай эшхэрнэ. Уданшьегүй Пунсык Шойропповой отара болобо. 655 эхэ хонидтой, хахадһаань олонхинь хурьгаланхай. Түл түрэсэнь гарза хоролтогүйгөөр абтажа байһан гээд элирбэ. Дунда зэргын наһанай, набтаршаг бэетэй энэ хүн абажа байһан түлнүүдээ харуулба. Ажал хэрэг тухайдаа хөөрэжэ үгэбэ. Мүнөөхи хэмэл һү бэлдэхэ тушаашье хэлсэбэд. Энээндэ оролсохо зүйлнүүдые мэнэ гэһээр асарха гэжэ ойлголсобо.

Хаан Жаргаланта нютаг. Хоёр т... урээ үндэр хада хабсагайнуудай хоорондуур шурганһан энэ хүндые үгсөөд хонидой олон отаранууд үбэлжэдэг юм ха.

Энэ нютагта байражаһан хонишодой коллектив байһал шэнэ түлнүүдые абажа байна. Эндэ байдаг Цыден-Дулма Жамбаловагай даадаг отарада ерэхэдээ, энэ ехэ ажахын—хонишодой бригадын эзэнэй—бригадирай мүртэ оробобди. Баргажанай үйлэдбэриин управлениин уряалаар энэ хүмнай 3-дахи фермын хонишодой бригадын бригадираар хүдэлжэ байгаа юм. Энээнэй урда тээ совхоздоо главна зоотехнигээр хүдэлжэ байһан. Нүхэрынь Антонина Дарматова—ветеринарна врач, эндээ хүдэлдэг, хоёр залуу мэргэжэлтэд—гэжэ бидэндэ нүхэр Романовай хөөрэһөөр байтар хашвааа шаргаар эдэ хоёр орожо ерэбэ.

— Ажал хэрэг тухайдаа эдэнэрнай хөөрэлдэбэ, хони хурьгадые хараба. Хэмэл һү бэлдэхэ тухай, хурьгадта витамин—нарһанай шэлбүүһэ үгэдэг болохо тушаа хэлсэ. Отара бүхэндэ хурьга абалсажа байһан студентнэр хэмэл һү бэлдэхэ ажал эмхидхэхэ болобо.

— Студентнэрнай ехэ юумэ хэжэ байна. Хурьгадай эгээл олоороо гаража байхадань ошохонь ха,—гэбэ Сергей Зандынов.

— Тэдэнэрэй эдеэ хоолыень һайнаар эмхидхэгты, хартаабха эльгээгты гэнэ. Магазинда бии ха юм, абыта,—гэжэ Владимир Владимирович Романов бригадирта хандаба. Эдэ мэтын олон асуудалнуудые шиидхэһэнэй һүүлээр парткомой секретарь замаа үргэлжэлүүлнэ. Томодхогдоһон энэ бригадада эхэ хонидой 10 отара түл абажа байна..

Тэрэ үдэр Владимир Владимирович 3-дахи фермын хонишодой бригадын отарануудаар ябаба. Юрэнхы дээрээ түл түрэсэнь бараг һайнаар абтажа байна. Бэлэдхэлээршье муу бэшэ байгаа юм байна, үбһэ тэжээлшье яһала бии ха. Хэды тиимэшье һаа, бүхы юумэн хуу һайн байха гэжэ яаха һэм даа. Зарим отарануудта гараһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Гурбадахи фермын эрхим хонишод Дыжид-Ханда Бадархановагай даадаг отара фермынгээ түб тосхондо байражанхай, «ноёдой» нюдэн дээрэ байдаг юм. Эзэниинь—хонин ажалай мастер үбшэлэнхэй, хүдэлнэгүй. Орондонь хүн табигдаагүй, эмхи гуримгүйшэг байдалтай. Сүүдхэдээ хонидынь 20—30-даараа хурьгална. Теэд эдээниие бүлэг бүлэгөөрнь хурьгашадта даалгажа үгтөөгүй.

— Бадархановагайда ошоё,—гээд нүхэр Романов жолоошондоо хандаба.

Иигэжэ совхозойнгоо 3-дахи фермын хонишодой бригадын отарануудаар ябаһанай һүүлээр совхозой парткомой секретарь нимэ асуудалнуудта анхарал хандуулха гэжэ тэмдэглэбэ: хэмэл һү заатагүй бэлэдхүүлхэ, Пунсык Шойропповойхиие радиоприемнигтой болгохо, Бадархановагай отарада харюусалгата хүниие табюулха, шан, грамота тухай мэдэхэ.

* * *

Үдын совхозой партийна комитедэй секретариин нэгэ үдэрэйнь ажал тухай тэмдэглэбэбди. Тиин энээниие уншаад, энэ хүн өөрынгөө уялга дүүргэнэ гээшэ гү, зоотехнигүүд юу хэхэ юм гээд хүнүүд асуужа болохо. Теэд мүнөө үе сагай партийна хүдэлмэрилэгшын үүргэ, уялгын нэгэн—түрүү онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ болонхой ха юм. Үдын совхозой парткомой секретарьтай нэгэ үдэр хамта отарануудаар ябахадаа хэмэл һү бэлэдхүүлхэ — шэнэ арга нэбтэрүүлхэ зорилготой байгаа гэжэ ойлгогдобо. Гэхэһээ гадна, энэ шэнэ арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар совхозой пар дирекциин үнинэй ябуулжа хүдэлмэриин үргэлжэлэлынь лоно. Юуб гэхэдэ, совхозой 5-дахи фермэнүүдэй түрүү түрэһэн эхэ хонидой бүх нүүдтэ хэмэл һүн бэлэдхэг лонхой. Гадна парткомой с хонишодтой хөөрэлдэхэ, ба далынь хараха ямар эрилт дал байнаб гэжэ элирүүлхэ тэй байһа иинь ойлгосотой

Д. ЖУГДУ

АВТОРҺАА: Энэ стать зетэдэ гарахаяа байхад Романовта хонходобоб. фермын Пунсык Шой отарада хэмэл һүн бэлэд болоо, хонишоднай тэрээ тажа хананагүй. Юрэнхы мэл һүн тухай хэлэхэ бол энэмнай ехэ суутай болон энээниие хэрэглэгшэдэй бури олошорно. Нүхэр Б новагай орондо харюу хүн табигдаа һэн. 3-да мынхиднай түл түрэсэ һайнаар абажа байнхай дээсэбэ.

Удинск.

Социалис мүрысөөнэй дэлисэ ехэ

Бэшэгүүдэй шэнжэлэл

Ямар нэгэн хүн тухай: һаалишан, тугалшан, хонишон гү, али ондоошье ажалшан тухай бэшэхэдээ, тэдэнэй һайн һайхан үүсхэлые, ооһэдынь шэн зориг, сэдьхэл бодолые магтадагбди. Энэ һайшаалтай.

Һүүлэй үедэ, илангаяа КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй болоһонһоо хойшо, тэрэнэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дэлисэ ехэтэ долгин соогуур ажал хүдэлмэри дээрээ габьяа гаргажа байһан хүнүүд тухай һонор хурсаар бэшэгдэһэн статьянууд редакцидамнай абтажа, удаа дараалан толилогдоно. Хүдөө нютагуудһаа элдэб бэшэгүүдые эльгээгшэдэй дунда олон янзын ажалтай хүнүүд бии. Баргажан нютагай суута хонишон Шалсама Ламажановна Цыремпиловагай «Үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэе» гэһэн бэшэг энэ оной январьда толилогдоо һэн. Тэрэнь олон хүнүүдэй һайшаал дэмжэлгэдэ хүртөө.

...Сэгээн сэнхир үнгэтэй конверт сооһоо абтаһан, хэдэн хуудаһан дээрэ буряадаар, ородооршье таталан бэшэһэн статьянууд үдэр бүри урдамнай дэлгээтэй байдаг болонхой. Хонишодой бэшэгүүд! Хонишон гээшэ ямараар ажаллаха, юу хэхэ ёһотойб? Энээн тухай өөрынгөө һанамжа, хүсэл бодолые Зэдын управлениин Борьёогой совхозой хонишон Даша-Нима Балданович Балданов бэшэнэ.

«Үндэр наһатай болотороо хонин ажалда хүдэлөөб. Хэһэн бүтээһэн юумэмнишье ехэ. Өөрынгөө мэргэжэл, ажалайнгаа дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэхэ, туһалхашье байхаб» гэжэ хөөрэнэ. Тэрэнэй статья һаяар газетэдэмнай толилогдохо. Энэ мэтээр оролдон ажаллажа, малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ байдаг тухайдаа түрүү малшадай ходо бэшэжэ байдаг һаа бүришье һайн һэн. Энээнһээ хойшодоо манай эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэд ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр харуулжа, тэдэнэй бэшэгүүдые эмхидхэжэ байхыень хүсэнэбди.

Манай редакцитай саг үргэлжэ холбоо барисаатай байдаг хүдөө бэшэгшэд нютагайнгаа һониниие саг соонь, дары түргэн мэдээсэдэг болоо. Үбэлэй түл абалгын харюусалгатай үедэ үдэрэй хэдэн мэдээсэл абтана. Газетымнай эдэбхитэй бэшэгшэдэй нэгэн Ц. Тогтохоев Хориһоо эльгээһэн бэшэг соогоо Худан нютагай хонишодой ажал хэрэг тухайда иигэжэ бэшэнэ:

—Хэжэнгын совхозой гурбадахи отделениинхид хонидой түл абалгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаад, амжалтатай ажаллажа байнхай. Аралай отарынхид (Ц. Ринчинов, М. Рабданова, Ж. Цыренова, Г. Бальжинимаева) 700-гаад эхэ хониһоо 500 гаран хурьга абанхай.

Мүн хүдөө бэшэгшэ С. Шагдуров Хориин аймагһаа мэдээсэхэдээ, «Коммунизмын зам» колхозой хонишон Даша Дамдиновые магтана. Отарынгаа 458 эхэ хониһоо 300 гаран хурьга абаад, гарзада оруулангүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Зэдын управлениин Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой эхэ хонидой 27 отарада абалга түлэг дундаа. Хони дунда дэлгэрһэн мүрысө Санжа Ринчиновэй бригад рүүлжэ ябана. «Октябрь совхозой ахалагша хонишон санцырен Тугулдуровай от хид 742 эхэ хонитой. Энд таһан 610 хурьгадые дүй шэлтэй хүнүүд харууһална жэ хүдөө бэшэгшэд П. Х нов, Д. Жигжитов гэгшэд нэ.

Мухар-Шэбэрэй управл 4-дэхи отделениин ахалагша нишон Даша-Цырен Дорж даадаг отарын хонишод 600 хониһоо 525 хурьга абаад дэнээ һайнаар үдхэжэ б тухайнь хүдөө бэшэгшэ Б. ренов мэдээсэбэ.

* * *

Үбэлэй түл абалгын дүү саг болохонь. Колхоз, совхо дай хонишод абаһан түлнү гарзада оруулангүй ондо ор хын, хонин һүрэгөө олошор хын түлөө тэмсэнэ. Эдэ асуу нуудаар ходо бэшэг эльг байхыень хүдөө бэшэгшэдһээ леэгдэнэ.

ХУБИТАЯА ОРУУЛХААР БЭЛЭН

«Зүүн-Сибириин түмэр замай хүдэлмэриин 1963 оной дүн болон 1964 оной зорилгонууд» гэһэн асуудал түмэр замшадай эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Гадна энэ суглаан дээрэ Зүүн-Сибириин түмэр замшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байна.

Зүүн-сибириинхид үнгэрһэн жэлдэ муу бэшээр хүдэлжэ, ашаа тээхэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 20-до дүүргэжэ, даабариһаа гадуур олон мянган тонно ашаа тээжэ ябуулаа. Тиихэдэ вагонуудай эрьесэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 4,3 часаар түргэдхэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн пассажирска, ашаанай поезднуудай ябаха график хододоо дүүргэгдэжэ байгаа.

Замай бүхы отделенинүүдэй нэгэ жэгдээр, һайнаар ажаллаһанай ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гэжэ элидхэлшэ—Зүүн-Сибириин түмэр замай начальник Саламбеков, мүн үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Красноярска, Иланска, Нижнеудинск, Эрхүүгэй, Улаан-Үдын отделенинүүд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илаһан байна.

Түмэр зам дээрэ коммунис ажалай түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, энээндэ 98 мянган хүн хабаадалсана. 32 мянган эрхимэй эрхимүүдтэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэгэ зэргэ олгогдонхой.

Суглаанда хабаадагшад гол анхаралаа бии байһан дутуу дунданууды усадхаха, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлхэ хэрэгтэ хандуулаа. Нэн түрүүндэ вагонуудай зогсолтые хорооход, түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Тиигэжэ поезднуудай ябасые сүүдхэдээ дунда зэргээр 700 километртэ хүргэхэ зорилго табигдана.

Ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулжа, КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин, февралиин Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхаар бэлэн байһанаа Зүүн-Сибириин түмэр замшад мэдүүлнэ.

Л. Неретина, манай корр.

Түрүү предприятинуудта

ЕХЭ ХИМИДЭ

Ехэ химиин хүгжэлтэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха зорилготойгоор Карымска промышленна-үйлэдбэриин зонын предприятинууд бии байһан арга боломжонуудаа элирүүлнэд. Тиигэжэ Дарһанай машина бүтээгшэд продукциингаа үнэ сэн хямдаруулжа, миллион түхэриг алмаха уялга абаба. Түс заводойхид байгша ондо 300 тонно металл алмаха юм.

Тэрэшэлэн Копчерангын горнягууд, зонын модо бэлэдхэлэй предприятинуудай коллективүүд иимэрхүү уялгануудые абанхай. Мүнөө үедэ зонын предприятинууд ехэ химиин хүгжэлтэдэ 100 мянган түхэриг мүнгэ оруулаад байна.

БОЛЗОРҺООНЬ УРИДШАЛАН

Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө Шилкын промышленно-үйлэдбэриин зонын предприятинуудаар үргэнөөр дэлгэрнэ. Эндэхи предприятинууд валовой продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэб декабриин 25 болотор дүүргэхэ уялга абанхай.

Нютагай промышленностиин предприятинууд январь һарада түсэбөө 102,6 процент дүүргэжэ, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябана.

ТҮРҮҮШЫН ҺАРАҺАА

Олэнгын леспромкомбинадай Дээдэ Наранай модо бэлэдхэлэй пунктын коллектив долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түрүүшын һарада түсэбһөө гадуур 3 мянган кубометр шахуу модо бэлдэжэ, ороной шэнэ барилганuудта эльгээбэ. Пунктын бүхы бригаданууд һарынгаа даабари үлүүлһэн байна. Иван Кондратьев, Георгий Старников, Александр Конаков, Петр Никитин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд эрхим ажалаараа шалгарна.

ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Букачачын нүүрһэ малтагшад январь һарада даабариһаа гадуур 3810 тонно нүүрһэ малтаад, февраль һарадашье һайнаар ажаллана. Коммунист Владимир Иннокентьевич Москвитинай хүтэлбэрилдэг 6-дахи участогай шахтернууд мүрысөөндэ түрүүлбэ. Тиигэжэ тус участогайхид гээгдэлһээ гаража, түрүүшүүлэй зэргэдэ оробо.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ.

АЖАЛАЙНГАА ЭРШЭ АЛДАНАГҮЙ

Иркутск-Сортировочная станциин локомотивна депогой электровозой машинистнууд Анатолий Гопак, Юрий Кляшко, Иван Озеров гэгшэд партиин ЦК-гай февралиин Пленумэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, эрхим амжалтануудые туйлаһан байгаа. Тэдэнэр Эрхүү—Зима хоорондохи участогаар хүндэ ашаатай поезднуудые хурдан түргэнөөр ябуулжа, рейс бүхэндөө 355 тонно ашаа түсэбһөө үлүү шэрэдэг болоо һэн. Энэ нүхэднай ажалайнгаа эршэ мүнөөшье алданагүй.

ТҮЛИШЭ АЛМАГДАНА

Түлишэ, уһа бодомжотойгоор гаргашалжа, байгша ондо 200 мянган түхэриг алмажа, ехэ химиин хүгжэлтэдэ үгэхэ гэһэн уялга Ангарск городой 1-дэхи ТЭЦ-эй коллектив абаад, оролдосотойгоор ажаллажа оронхой. Январь, февраль һаранuудта эндэ хэдэн арбаад тонно түлишэ алмагдаа.

«Восточно-Сибирская правда» газетэһээ.

Графигһаа уридшалан...

Һарын туршада жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн һанал, эрмэлзэлгэтэй Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой коллектив февралиингаа түсэбые мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Февралиин даабариһаа гадуур 240 мянган шиферэй плиткэ, 600 тонно цемент, 19 мянган түхэригэй валовой продукци үйлэдбэрилэгдөө. Түүхэй эдэй цехэй коллектив (начальнигынь нүхэр П. И. Поздняков) февралиин түсэб 103,5 процентдэ хүргэһэн байна. Клинкер галдадаг, цементнэ цехэйхид түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

Мартын түрүүшын үдэрһөө график уридшалан дүүргэгдэжэ байна. Үйлэдбэриин гол цехүүдэй хүдэлмэришэд 3 үдэрэй даабариһаа гадуур 700 тонно цемент, мүн 160 мянган плиткэ шифер үйлэдбэрилбэ.

О. Алемовская,
заводой экономист.

Улаан-Үдын «Теплоавтоматика» завод дээрэ элдэб янзын приборнууд бүтээгдэдэг юм. Эдэ приборнуудые хэрэглэгшэдтэнь эльгээхынгээ урда тээ һайнаар шалгажа үздэг. Зураг дээрэ: слесарьнүүд хабсаргагшадай бригадир Иван Фролов бэлэн болоһон приборнуудые шалгажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХҮН БҮХЭНДЭ 2 ГЕКТАР ГАЗАР ХҮРТЭНЭ

Советскэ Союз дотор газар дайда худалдагдадаг, наймаалагдадаггүй. Тэрэ хадаа арад зоной зөөри мүн.

СССР-эй хүдөө ажахын бүхы газар дайда 528 миллион шахуу гектар болодог. Тэрэнэй тоодо хахалагдадаг газар болон сабшалангууд, виноградннигууд болон сад сэсэрлигүүд ороно. Орон доторнай гансахан лэ хахалагдадаг газар 223,5 миллион гектар эзэлдэг. Казахстанай, Сибириин, Урда Ураалай, Поволжьеын шэнэ газар ашаглаһанай ашаар имагтал һүүлшын 10 жэлэй турша соо хахалагдадаг газар 40 миллион гектараар ехэ болоһон байна.

1963 оной эсэс багта Советскэ Союз дотор 226 миллионһоо бишыха олон хүн зон тоологдодог байгаа. Тиимэ болохолоороо, хүн зоной наһа хараада абангүйгөөр тоолобол, хүн бүхэндэ 2 гектар үлүүтэй газар, тэрэ тоодо 1 гектар хахалагдадаг газар хүртэнэ.

Найдамтай алхамаар

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр Мартын 8-най ойротохо тума бидэ совет эхэнэрнүүд баяр баясхалантайгаар, шэн зоригтойгоор ажаллан, ерээдүйнгөө зол жаргалта байдал зохёон, коммунизм тээшэ этигэл найдабаритайгаар дабшанабди. Манай Совет засаг, Коммунис парти бидэндэ үргэн зам нээгээ. Эхэнэрнүүд бүхы ажалшадтайгаа хамта арадайнгаа ажахын бүхы һалбаринууд дээгүүр хүдэлэн, гүрэн түрынгөө хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Бригада тухайгаа хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Бригадымнай гэшүүд анха барилгын ямаршье мэргэжэл шадабаригүй байһан. Тиихэдээ барилгашадта материал, уһа зөөдэг, нүхэ малтадаг байгдаа. Иигэжэ ажаллахадаа шулуушад, штукатурщик, будагшадай хэжэ байһан хүдэлмэри ажаглан хаража, тэдэнэрэй дүршэлдэ һурагдаа.

Удаань хүсэл эрмэлзэлгэ тухайгаа өөһэдынгөө хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгаа бэлэйбди. Үүсхэлнай һайшаагдан дэмжэгдэжэ, тусхай бригада болгогдоо һэмди. Тиихэдээ бригададамнай штукатурщигууд Валя Думнова, Геннадий Трифонов гэгшэдые үгөө. Тэдэнэр манай һургагшад болоһон. Бригадымнай гэшүүд түрүүшын үедэ штукатуркын модо бэлэдхэдэг, хана жэлэдэг болоо һэмди.

Дүрбэн һарын үнгэрөөд байхада өөһэдөө бэеэ даажа хүдэлдэг болообди. Бригадымнай гэшүүд бултандаа гурбадахи, хоёрдохи разрядай барилгашад болоһон юм.

Мүнөө өөһэдынгөө хүсөөр гал аюулһаа һэргылхэ депогой байрын доторхиие жэлэжэ дүүргээбди. хүдэлмэримнай шанарай һайнда сэгнэгдээ. Гадна байшан, уһа бүлэдэг станци дажа, шэрдэгдэжэ дүүргэгдэ даа манай түрүүшын амжал рэмнай маниие баярлуулна, хуулна. Иимэ бэлэгтэйгээр рөө угтанабди.

Һуралсал тухай мартагд Коммунизм байгуулагшад хад шье талаараа тэгшэ хүнүү ёһотой. Саша Бондарева 1 класста, Валя Зырянова, Нин динина гэгшэд хүдэлмэришэн шуулай үдэшын һургуулиин класста һуралсанад. Ерэхэ бэшэ басагаднай һургуулида

Мүнөө коммунис ажалай бр нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө сөөндэ оролсообди. Энэ хүнд рэдэ заатагүй хүртэхэ байхаб

Р. КИСЕ
10-дахи СМУ
штукатурщигуудай бригад

Улаан Хэрэй ба Улаан Хахад рын Россин бүлг Улаан-Үдын мя комбинадай дэргэ 1-дэхи ...лиин организаци үбшэн бүүдые харууһал лаар ехэ хүдэл хэнэ. Зураг д врач Миняева э эхэнүүдтэй хэ үнгэргэжэ байна

А. Куртигай ф

БААТАР АЛХАМ

Социалис тосхоной үйлэдбэрилгын хүсэн улам хүгжэнэ

Газар гээшэ улад зоной эдеэ хоолой, мүн хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда хэрэглэгдэхэ түүхэй эдэй эшэ үндэһэн мүн. Ороной газарай баялигуудые бодомжотой зүбөөр ашаглаха, хими нэбтэрүүлжэ, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожоруулжа, уһалуури болон мичуринскэ эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэглэжэ, социалис хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые ашаг ехэтэй болгохо асуудалаар Советскэ Союзай Коммунис партиин ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоо һэн.

ХИМИ НЭБТЭРҮҮЛГЭ НЭМЭБЭЛ

Совет засагай һаял мүндэлэн тогтожо байһан үедэ Ленин иигэжэ бэшээ һэн:

«Үтэгжүүлгэ гаргашалһан тухай, зэр зэмсэгүүд болон машинануудай үнэ сэн тухай тоо, баримтанууд хадаа газар тарьялангай ямараар ашаг ехэтэй болоһые харуулһан эгээл тодо һонор статистическэ тайлбари мүн».

Энэ хадаа ерээдүйе уридшалан хараһан үгэнүүд байгаа. Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо хэрэгтэ химиин промышленностиин туйлай ехэ үүргэ дүүргэхэ саг ерэхэл байха гэжэ агуу ехэ Ленин уридшалан хараа һэн.

1964 ондо СССР-эй хүдөө ажахыда 22 миллион шахуу тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд үгтэхэ юм. 1964 ондо гансахан лэ ороохото ургамалнуудта 10 миллион тонно химическэ үтэгжүүлгэнүүд оруулагдахаар хараалагдана. Нэгэ тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд ороохо тарьяанай ургасые — 2—3 тонноор нэмээдэг гэжэ тоологдодог гээшэ.

Совет промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргаха минеральна үтэгжүүлгэнүүдэйнь хэмжээн 1970 ондо 80 миллион тонно болохо байна.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үлэмжэ һайнаар хэрэглэхын тулада гүрэнэй агрохимиин албан байгуулагдаба. Тэрэ хадаа гүрэнэй нютаг нютагуудтахи 200 агрохимиин лабораторинуудые нэгэдүүлдэг. Хүдөө ажахыда химическэ үтэгжүүлгэнүүд болон ядохимикадуудые эгээл бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ талаар колхоз, совхозуудта заабари, зууршалгануудые зохёон үгэхэ хэрэг тэдээндэ даалгагданхай. Ойрын табан жэлэй турша соо колхоз, совхозууд 19 мянган агрохимигүүдые, ургамалнуудые хамгаалха 23 мянган агрономуудые — хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ мэргэжэлтэй шадамар бэрхэ эмхидхэлшэдые абаха байна.

СОЦИАЛИС ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ ТЕХНИКЭ

Социалис хүдөө ажахын предприятинууд — кооперативна болон гүрэнэй — дэлхэй дээрэ эгээл томо, оньһожоруулагдаһан предприятинууд юм. СССР-эй үргэн ехэ газар дээрэ дүн хамта 40,5 мянган колхозууд, 8,5 мянганһаа үлүүхэн совхозууд бии. Нэгэ колхоздо дунда зэргээр 404 үрхэтэ айл, 6 234 гектар газар хүртэнэ. Хэрбээ совхозууд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдэнэй олохониинь 40 мянган, бүришье ехэ гектар эдлүүриин газартай байдаг.

Һүүлшын арбан жэлнүүдэй турша соо колхоз, совхозуудай материально-техническэ үндэһэ һуури танигдашагүй болотороо хубилаа. Хэрбээ 1953 ондо ороной хүдөө ажахыда 1 миллион 239 мянган тракторнууд (15 мориной хүсэтэй) хэрэглэгдэдэг байгаа һаа, 1963 2 миллион 600 мянга болоо. хуряадаг комбайнуудай үе соо 318 мянгаһаа 533 болоо, силосэй комбайнууд 2, гаһаа 198 мянга болоо, свёкла ряадаг комбайнууд 4 мянгаһаа мянга болоо, ашаанай автомашинууд 124 мянгаһаа 900 мянга лоо. 2 миллиард 742 миллион ловатт-час электрын элшэ хүсэ рэглэгдэдэг байһанаа 17 миллиард киловатт-час хэрэглэгдэдэг бо

Совет заводуудай бүтээһэн хүдөө ажахын техникэдэ һүү арбан жэлэй турша соо ех лалта болоһон байна. Социал дустри 640 гаран нэрэтэй зын машина, зэр зэмсэгүү тээн гаргана. Колхоз, совхо үйлэдбэриие үргэлжэдэнь онь руулха, электрын элшэ оруулха гээшэ хэзээ нэгэтэ бэелүүлэгдэхэ хараа түсэб харин мүнөөдэрэй зорилго ажахые ашаг ехэтэй болгох түгэс арга нүхэсэлнүүдэй нэ лонхой.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной мартын 5.

РСфСР-эй композиторнуудай союзай секретариадай нүүдэл заседаниин боложо байхада

Хүндэтэ айлшаднай Улаан-Үдын № 1 интернат һургуулида. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): композитор Д. Д. Аюшеев, гэгээрэлэй министр С. Г. Дугаров, композиторнууд В. Г. Фере, Л. И. Израйлевич, Новосибирскдэхи консерваториин доцент А. Н. Котляровский, композитор Б. Б. Ямпилов, С. А. Баласанян.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

[У]лаан-Үдэдэ болоһон [у]уулзалганууд

[...]ртын 3-най үдэр РСФСР-эй [композ]иторнуудай секретариадай [нүүд]эл заседанида хабаадагшад [Улаан]-Үдын № 1 интернат һургуу[лида] айлшалжа ерэбэ. Хүндэтэ айл[шад] уужам һаруул һуралсалайн [ко]рпусуудые, классуудаа, һу[рагшад]айнгаа байрладаг таһалга[нуудые] харуулаа. Удаань һайндэ[р]эр шамаглэгдэһэн зал соо [һургуу]лиин багшанар, һурагшад [[...]] суглараа. Айлшадтаа һураг[шад ө]рынгөө хүсөөр бэлэдхэһэн һо[нир]тай концерт харуулаа. Бага [[...]]й һурагшад Ким Раднаевай [[...]]жа «Пионернүүдэй маршые» [[...]]ой дорюунаар гүйсэдхөө. [[...]]с Павловай бэшэһэн «Хура[[...]] хатарые» тус һургуулиин [хорео]графическа бүлэг амжалтатай[[...]] [ха]тараа. Жэнхэни буряад дуу[шан] Рая Дандарова аянгалаа. [Ба]лмескул болон Д. Жалсарае[вай] [д]уунуудые басагадай хоор дуу[л]гөө. «Бидэ ажалые суур[ь] [бол]одибди» гэһэн хатарай сюитээр [[...]]һэн эдиршүүлэй концертые [[...]]най халуунаар угтаха зуу[р] [[...]]һэн үгэнүүд соогоо үндэ[[...]]сагнаһэн байна. Тус һургуу[ли] [[...]]эстетикын талаһаа хүмүү[[...]] үндэр хэмжээндэ табигдан[[...]] тэдэнэр тэмдэглээ. Удаань [[...]]адай гуйлтаар айлшад өөһэ[дын] [[...]] зохёолнуудые гүйсэдхөө. [П]рофессор В. Г. Фере, буряа[д] [ко]мпозитор Б. Б. Ямпилов гэ[[...]]гэ халэһэн, дуунуудаа на[[...]]һэн байна. Бау Ямпиловай [[...]]адай» гэжэ дуулэ оперо бо[[...]]лдэй театрай дуушан Т. Кар[[...]] илангаяа уранаар гүйсэд[[...]] хамагые баясуулаа. В. Г. [[...]]овскиин «Хүхюун ушарал[[...]] гэжэ хүүгэдэй уран һайха[[...]]фильмдэ зорюулжа бэшэһэн [[...]]аа гүйсэдхэхэдэнь, сугла[[...]] илангаяа халуунаар угтаа. [[...]] уулзалга дээрэ хүхюун шог зугаанууд, энеэдэн, баярта оог хашхараанууд саг үргэлжэ замхаагүй.

Тэрэ үдэртөө РСФСР-эй композиторнуудай секретариадай нүүдэл заседанида хабаадагшад Буряадай хүдөө ажахын институт ерэһэн, тус институтай лаборатори болон аудиторинууд соогуур ябажа хараһан, студентнүүд болон багшанартай хани халуунаар ярилдаһан байна. Институтай ректор профессор В. Р. Филиппов институдайнгаа эрдэмтэдэй ябуулжа байгаа эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүд, республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар үзүүлжэ байгаа бодото туһаламжа тухайнь тодорхойгоор хөөрөө.

Үдэшэниинь институдай актова залород болон буряад композиторнуудай зохёолнуудһаа бүридэһэн симфоническа концерт табигдаа. Тэрээн дээрэ нүүдэл секретариадта хабаадагшад — хүндэтэ айлшаднай байлсаа. Энэ үедэ нүгөө бүлэг айлшаднай Жигжит Батуевай «Ажабайдалай сэсэгүүд» гэһэн балет хараа.

Үсэгэлдэр партийна гэгээрэлэй байшан соо буряад хүгжэмэй хүгжэлтын асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн эхилээ. Суглараг шад буряадай композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ Б. Б. Ямпиловай буряад хүгжэмэй хүгжэлтын мүнөө үеын шата болон саашанхи хүгжэлтын асуудалнууд тушаа хэһэн элидхэл шагнаа.

Һүүлдэнь үгэ хэлэлгэн боложо, СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, РСФСР-эй композиторнуудай холбооной секретарь А. А. Нестерев, радиовещаниин болон телевидениин комитедэй начальнигые орлогшо Ц. Ц. Митыпов, Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин директор Д. Яхунаев, композитор Л. И. Израйлевич болон бусад үгэ хэлээ.

[Бу]ряад үльгэрнүүд Литвада гараба

[Бу]ряад уран зохёолшо Нам[сарай] Балданогой «Эхэ ороной [[...]]» гэһэн эгээн түрүүшын [[...]]г Совет Литвае гитлерэйхи[[...]] эзэмдэлгэһээ сүлөөлжэ бай[х]едэ хаблэгдэһэн байгаа. Тэ[рэ]һээр хори шахуу жэл үнгэр[[...]] Литвагай уншагшад Солбон[е] [[...]]евай, Чимит Цыдендамба[[...]], Дамба Жалсараевай болон [[...]] бусад уран зохёолшодой [[...]] шүлэгүүдые жэл бүхэндэ [[...]]а аргатай болоһон байна. [1]960 ондо Даширабдан Бата[жаб]айн «Уншагдаагүй бэшэг» [гэһэн] повесть литва хэлэн дээрэ [гар]гдаа һэн. Тэрэ ном бүхы [ре]спублика дотор хэдэхэн хоно[гой] [со]ршада тараагдажа, шүүм[[...]]шад болон уншагшад үндэр [[...]]тэ үгэһэн юм. 1961 ондо [[...]]юста мүн Д. Батажабайн [[...]] нэгэ ном — «Төөригдэһэн [[...]] заяан» гэһэн түүхэтэ ро[ман] литва хэлэн дээрэ хэблэгдээ [бай].

[Ли]твагай ССР-эй уран һай[хан] [[...]] литературын гүрэнэй хэб[лэл] «Алтан хайша» гэжэ буряад [[...]] үльгэрнүүдые литва хэ[лэн] дээрэ гаргажа, уншагшадые [[...]]руулаа. Энэ номые Янина [[...]]лите оршуулжа, 15 мянган [[...]]г тиражтайгаар хэблэгдээ. [[...]] соо буряадай анғуушал, [[...]]адай ажабайдал, ажал, ажа[[...]], тэрэшэлэн Буряадай бай[галай] [[...]]ние дэлгэр харуулһан эрхим [[...]]ууд оруулагдаа. Тэрэнэй [[...]]уудые Литвагай уран зу[рааша] Л. Пуоджюнайте зуража [[...]]лэһэн байна.

Альгирдас Гришкенас.

Вильнюс.

ЭНЭРХЫ АЯЛГЫН ЭХИН

Жигжит Абидуевич Батуев... Буряадай мэдээжэ композиторнуудай нэгэн. Энэ нэрэтэй буряад арадай жаргал тухай, Эхэ һайхан ороноо, сэсэн мэргэн партяа, колхозно ажабайдал, уужам хонгор Хэжэнгэ нютаг магтаһан дуунууд таһаршагүй холбоотой.

Улаан-Үдэ. Уран һайханай училищи. Композиторай намтар эндэһээ эхитэй юм. Эндэ һуража байхадаа Жигжит олон ондоо инструментнүүд дээрэ наадажа һураа. Тэрэнэй хажуугаар багахан дуу, хүгжэмүүдые найруулжа туршаһан байна. Энэ хүбүүнэй хүгжэм бэшэхэ бэлиг шадабаритайень тухайлһанород багшанар, тэрэ тоодо Николай Никонорович Тихонов зүбшэл заабари үгэжэ туһалагша һэн.

Мянга юһэн зуун гушан долоон онһоо эхилээд Жигжит Батуев хүгжэм бэшэхэ шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ эхилбэ. Тэрэ үедэ Москваһаа ерэһэн композитор Виктор Иванович Морошкин Жигжит Батуевыеород, совет болон Баруун Европын композиторнуудай зохёолнуудтай танилсуулба. Мүн тиихэдэ Виктор Морошкин залуу композиторта дуунуудһаа гадна, инструментальна болон арадай инструментнүүдэй оркестрэй наадаха зохёол найруулгануудые бэшэжэ эхилхэдэнь ехэхэн нүлөө үзүүлээ һэн. Энэ үедэ граждан дайнай баатарнууд тухай, ажал хүдэлмэри, жаргал тухай дуунуудые олоор бэшэһэн байна.

Дайнай жэлнүүдтэ Буряадай республикын хатар, дуунай ансамблиие эмхидхэхэ хэрэгтэ Жигжит Батуев шадал зэргээрээ оролдожо, горитойхон хубитаяа оруулаа һэн. Һүүлээрнь энэ ансамблиингаа хүтэлбэрилэгшэнь болоһон юм. Дайнай һүүлээр Жигжит Батуев Буряадай композиторнуудай Союзай зүгһөө мэргэжэлээ дээшэлүүлхээр Уральска консерватори эльгээгдээ бэлэй.

Тэндэһээ бусажа ерээд, Улаан-Үдын үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулиин директорээр хүдэлжэ байхадаа, буряад арадай дуунуудые суглуулжа найруулһан, олон тоото шэнэ зохёолнуудые бэшэжэ эхилһэн байна. Жэшээлхэдэ, «Үлгын дуун», «Баян колхоз», «Мэргэн буудал», «Илалтын дуун», «Уужам Хэжэнгэ» гэжэ дуунууд, инструментнүүд дээрэ наадахаар зохёогдоһон буряад хатар, хүгжэмүүд болоно.

Бэшэгдэһэн дуунуудынь ехэнхидээ хоороор дуулахаар найруулагдаһан юм. Хэндэшье мэдээжэ, буряад зон, юрэдөө, хөөроор дууладаггүй байгаа бшуу. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ Жигжит Батуев ехэхэн хүгжэлтэ оруулһан байна. Тэрэнэй бэшэһэн дуунуудынь ирагуу һайхан, зүрхэ хүдэлгэмэ аялгатай байдагаараа хүнэй сэдьхэлдэ баяр зугаа түрүүлдэг. Гадна композитор шогтой зугаатай дуунуудые найруулхадаа, илангаяа бэлиг шадабари түгэлдэр.

Дуунуудые бэшэхынгээ хажуугаар Жигжит Батуев энэ үедэ симфоническа зохёолнуудые бэшэжэ, хүсэеэ туршаба.

Симфоническа оркестрэй наадахаар бэшэгдэһэн эгээ томо зохёолнуудынь гэхэдэ «Колхозно сюитэ», тиихэдэ һаяхан монгол арадай аялгаар найруулһан симфоническа сюитэ болоно.

Удха найруулгаараа «Колхозой сюитэ» бэшэ зохёолнуудһаань илгаран тобойжо гарадаг. Энэ сюитэ соо совет хүдөө нютагай ажал хүдэлмэри, арад зоной жаргалта байдал, баясхаланта һайндэр харуулагдана. Тиимэһээ хүгжэмынь хүнгэн хүхюун, аятай зохид. Энэ зохёол дүрбэн хубиһаа бүридэнэ. Сюитын нэгэдэхи хубинь «Колхозой үглөөгүүр» гэжэ нэрэтэй. Эндэ колхозой үргэн тэнюун тала дайдын һаял нойрһоо һэрижэ байһан үе харуулагдана. Тиин байтар наран гаража, эршэтэ ажалай үдэрэй эхилһые композитор зураглана.

Колхознигуудай ажал хүдэлмэриин үе. Сюитын хоёрдохи хуби бидэниие түрүүшээр малай бэлшээри тээшэ абаашана. Мал адуулжа ябаһан залуу хүбүүн ирагуу һайхан дуугаа лимбын аялгаар зэдэлүүлнэ. Хүгжэмэй аялга хүгжэн дэлгэржэ, хатар нааданай маягтай болоно.

«Колхозой сюитын» гурбадахи хубинь «Залуушуулай хатар наадан» гэжэ нэрэтэй. Энэ хуби соогоо залуу наһанай дуу хүгжэмые, залуушуулай зол жаргалта хуби заяае болон хүхюун согтой ажабайдалые композитор харуулһан. Гэхэтэй хамта, автор хамтын ажалай һүр хүсые, залуушуулай ажалай илалтые, тэдэнэй магтаалые болон омогорхолые харуулха гэжэ оролдоһон байна.

Жигжит Батуевай «Колхозой сюитын» һүүлшын — дүрбэдэхи хубинь «Колхозой һайндэр» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Тиимэһээ энээн соогоо композитор хүн зоной жабхаланта баярые харуулна. Колхознигууд хүхюу согтойгоор үбһэеэ сабшана, таряагаа хуряана. Һүүлэй һүүлдэ жабхаланта хүхюун хүгжэм соностоодхино. Энэ хадаа колхознигуудай ажал хүдэлмэреэ дүүргэһэнэй баяр гээшэ. Удаанаар, һүртэй аалиханаар зэдэлгэһээр хүгжэмынь буряад хатарай аялгатай ниилэн, энэ сюитын һүүлшын хубинь түгэсэнэ.

Энэ үедэ композитор эдэ сюитэнүүдһээ гадна, инструментальна болон духовой, симфоническа оркестрэй наадахаар найруулагдаһан олон тоото зохёолнуудые бэшэһэн байна. Жэшээлбэл, «Симфоническа зураглалнууд», эвенк арадай аялгаар найруулһан сюитэ гэхэ мэтэ. Симфоническа зураглал соогоо буряадай заншалта сур харбаан, хатар наада, бүхэ барилдаа үнэншэмэ зүбөөр этигэмэ тодоор зураглан харуулна.

Гадна хүдөө нютаг тухай, колхозно ажабайдал харуулһан, ажалай эршэ тухай дуунуудые бэшэһэн байха юм. Эдээн сооһоо Д. Жалсараевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Парти тухай» дууниинь арад зоной дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Уран зохёолшо хүн багахан шүлэгүүдые бэшэжэ эхилээд, саашадаа урган ябахадаа, ямар нэгэ томохон зохёол — повесть, романуудые бэшэхэл хүсэлэнтэй ябадаг ха юм. Эгээл тэрээн шэнги хүгжэмшэ хүн юрэ дуунуудые найруулжа эхилээд, хэзээ нэгэтэ горитойхон зохёол-симфони, оперо, баледүүдые бэшэхэб гэжэ хүсэн, энэ һайхан хүсэл тээшээ үдэрһөө үдэртэ эрмэлзэн ябадаг бшуу.

Жигжит Абидуевич Батуевай тиимэ эрмэлзэл хүсэлынь мянга юһэн зуун табин долоон ондо бэелүүлэгдээ. Энэнь юуб гэхэдэ, «Инаг дуранай түлөө» гэһэн балет болоно. Жигжит Абидуевич иимэ томо хүгжэмтэ найруулгааород композитор Борис Майзельтай бэшэһэн юм. Баледайнгаа либреттэдэ буряад арадай үльгэр домог хэрэглэһэн байна.

Баледэй гол удха тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ иимэ: сэбэрхэн Сэсэг басаганда шуумар бэрхэ анғууша Зоригто хүбүүн дуратай байгаа. Хүн зоншье эдэ хоёрые хүндэлдэг, бэе бэедээ дуратайень мэдэдэг һэн ха. Нэгэтэ булимтарагша бүлэгэй аха захань болохо хэрзэгы Долюу Сэсэг Зоригто хоёрые бэшэ зонтойнь абажа ябашаһан байна. Тиигээд тэрэ булимтарагша Сэсэгээр һамга хэхэ гэбэ. Басаган арсана. Тиихэдэнь нэгэ гэбэл, һамгамни боло, үгы гэбэл Зоригтошни саазалуулха гэжэ тэрэнь галзуурба. Тэниглэн һанаатай Сэсэг басаган дуратай хүбүүгээ алуулхын орондо һамганшье болоһуулби даа гэжэ үгэеэ үгэнэ. Долюу хүхиһэндөө найр зугаа соносхобо. Энэ үедэ Сэсэгэй хани басаган Гэрэл Зэбэ хүбүүнтэеэ Сэсэгтэ туһалха хүсэлэнтэй байгаа. Теэд эндэ Зэбэ алуулшана. Гэрэл нүхэрэйнгөө түлөө үхэтэрөө тэмсэхэб гэжэ тангариглан, Сэсэгэй хубсаһа үмдөөд, Долюуе алаха гэжэ ошобо. Теэд юушье хэжэ шадабагүй. Эндэ инаг дуранай түлөө тэмсэл боложо, Зоригто хүбүүе дайсанай харбахада, Сэсэг нүхэрөө бэеэрээ халхалан унана.

Жигжит Абидуевич Батуев саашадаа үшөө хэды балет болон томо томо зохёолнуудые найруулаа. «Эхын хоёр» гэжэ хүгжэмтэ комеди, яхад арадай аялгаар найруулһан «Чурум-Чуку», мүн «Ами наһанайм баглаа сэсэгүүд» гэһэн баледүүд тэрэ тоодо ороно.

Композитор Жигжит Абидуевич Батуевай хэһэн хүдэлмэриие, бэшэһэн зохёолнуудынь үндэр дээрэ сэгнэгдэжэ, мянга юһэн зуун таби юһэн ондо РСФСР-эй габьяата ажал-ябуулагшын нэрэ зэргэдэ хүртүүлһэн байна.

Үнэхөөрөөшье, композитор Жигжит Батуев буряад арадайнгаа уран һайханай хүгжэлтэдэ хэдыхэн үгөөр хэлэшэгүй ехэ хубитаяа оруулан, мүнөөшье үдэрһөө үдэртэ түрэл арад зондоо зорюулан шэнэ шэнэ хүгжэмтэ зохёолнуудые найруулхые оролдон, бүхы хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ үгэжэ ябадаг хүн гээшэ.

З. ГОМБОЖАБАЙ,
Д. САМБОЦЫРЕНОВ.

Нэгэ миллион хоёр зуун мянган дүрбэлжэн метр хэмэл арһан! Эды шэнээн ехэ үнэтэ материал гансахан Иошкар-Ола городтохи хэмэл арһанай завод энэ жэлдэ үйлэдбэрилэн гаргаха байна.

Хэмэл арһа үйлэдбэрилэн гаргахада хлопогһоо гадна, химиин смола, капрон оролсодог юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хэмэл арһанай заводто.

ТАСС-ай фотохронико.

Буряад шүлэгшэдэй анда нүхэр

Родой мэдээжэ поэт Василий Андреевич Журавлев манай реепубликын уран зохёолшодой эгээ һайн, дүтын нүхэр гэхэдэ буруу болохогүй. Василий Андреевич Горькиин нэрэмжэтэ литинститудай багша — олонхи залуу поэдүүдые найжалһан хүн. Гэхэтэй хамта, Журавлев оршуулгын хүдэлмэри ехэ эдэбхитэй ябуулдаг. Манай жэнхэни литературын хүгжэлтэдэ тэрэнэйшье аша туһа бии гээшэ. Юуб гэхэдэ, Василий Журавлев өөрөө зохёолнуудые бэшэхынгээ хажуугаар манай поэдүүдэй шүлэгүүдые оршуулжа, эндэ тэндэ ото тунхаглажа байдаг юм. С. Ангабаев, Н. Дамдинов. Ц-Б. Бадмаев болон бусадай шүлэгүүдые абьяастайгаар оршуулдаг.

В. А. Журавлев 50 наһа хүсэбэ. Тамбов хотодо түрэһэн, үдэһэн, шүлэг бэшэжэ эхилһэн юм. Мүнөө тэрэ Москвада ажаһуудаг. Арад түмэндөө нилээд мэдээжэ болоһон поэт мүн. Дайнай үедэ гартаа буу барижа түрэл ороноо хамгаалалсаһан байха.

В. Журавлев юуншье тухай бэшэхэдээ, уялгалан угалзатуулдаг. Тэрэнэй поэзиин хүсэтэй талань — граждан лирикэ. Эршэтэй шанга хоолойгоор Эхэ орон, түрэл Коммунис парти болон мүнөө үе сагай ажабайдал тухай хөөрэдэг ёһотой поэт гээшэ.

В. А. Журавлевой 50 наһанайнгаа богоһо дээрэ гараад байхадань, саашанхи творчестводонь амжалта хүсэжэ, дорюун ябахыень, үшөө хүсэтэй, үшөө хурсаар, үшөө һайханаар магтаал дуугаа татахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

В. А. Журавлевой гурбан шүлэг оршуулжа, уншагшадай анхаралда табинаб.

В. Петонов.

Василий ЖУРАВЛЕВ

* * *

Дуула, —
Ирагуу сарюун хурса
хоолойгоор,
Дуран тухай намдаа
хонгюурда.
Ородой мэргэн үгэ хүүр
ойлгосотойгоор
Үүрэй сайтар сонхо дором
зэдэлэг.
Дуула, —
Зугаа ханхинаг, далитан
огторгойгоор,
Дэлюун нютагаа магтан,
магтан.
Дуула ирагуу сарюун
хурса хоолойгоор,
Дуула, инагни, сэдьхэлыем
татан.

1936.

ДАЙНАЙ ҮЕДЭ...

Модод балараа, хухараа,
Моридтоя танкнууд зүдхэнэ.
Самолёдуудай һүрэг тараад,
Сэнхир огторгойдо
гүнгинэлдэнэ.

Тала дайда шэшэрнэ,
Тэндэ эндэ һомон тэһэрнэ.
Хара утаан манараад,
Улаан нараа халхалаа.
Окоп соо һуунам хулганаандал,
Буугайнгаа оншые шагаанаб.
Энеэштэй гээшэмни — баарһан
би
Эдэ «пантёрануудые» яахабиб?

Диилэхэ гүби хари?...
Диилэхэб!
Дэлхэй доһолгоһоор «пантёра»
Дабшажа туршаг, харахаш,
Дүрэжэ шатажа һалахаш!

Баруун фронт,
июль 1943 он.

* * *

Сагаан тала хээрэ
Совхоз машинануудаа
заһабарилна.
Дунгигар хүйтэн ээрэн.
Дүмүүхэнээр хасар шэмхэлнэ.

Сибириин шэрүүн һалхин
Сэнтүүлэн түмэр хүргэнэ.
Механизаторнууд хүйтэ ахин,
Машинануудаа заһана, эмнэнэ.

Үбэлэй хүйтэн гайтай,
Үе мүсэ шэшэрүүлнэ.
Ажалша хүбүүд хаһатай,
Ажалаа бусалган түргэдүүлнэ.

Казахстан, 1956 он.

„Нара буляалдаан“

Шэнэ ном тухай

Нахигар хурдан гүйгөөшөөрөө Агын аглаг тала алим бэ гэжэ табилуулан, «нараа буляалгахагүй» гэһэн үбгэ эсэгэнэрэйнгээ һайхан заншалые хамгаалан ябахадаа:

Харахадам наран бүрүүлтэнэ,
Харанхы, хиртэһэн юумэдэл.
Харин шамай буляалгахагүйб,
Хариин худанар хүбүүдтэ, —

гэжэ поэт Цырен-Базар Бадмаев шэбшэнэ. Булюу моритой, сээжэрхүү шуран хүбүүдээрээ буряад отогой үбгэд, хүгшэд баясан омогорходог, хариһаа ерэһэн айлшадтаяа хабаяа үзэлсэхынь хаража ханадаг байгаа.

Теэд нара буляалдаан — арадаймнай һайхан заншал гайхамшаг манай үедэш орхигдоогүй, шэнжэеэ хубилган баяжаад, «мүрэн далай хизаарлан, мүшэдтэ хүрэн ниидэнэбди» гэжэ поэт ойлгуулна. Нара буляалдаан хаанашье: түрэһэн нютагтамни, гэр бүлэ соомнайш, заводтөш, замбуулин энэ дэлхэй дээрэш бусална гэжэ поэт түүрээхэ мүртөө:

«Нара буляалдаанда илаабди»
гээд,
Түрэл, гайхамшаг партидаа
Түүхын төөлэй барихабди даа, —
гэжэ юрөөл табина.

Цэран-Базар Бадмаев — өөрын «хоолойтой», бодолтой, бэшэхэ темэтэй, үргэндэ үнинэй мэдээжэ болоһон поэт. Тэрэнэй бэшэһэн шогой, зугаатай дуунуудыень, үхибүүдтэ зорюулһан һонирхолтой шүлэгүүдыень уншагшад һайн мэдэхэ.

Мүнөө Ц. Бадмаевай «Нара буляалдаан» гэһэн шүлэгүүдэйнь шэнэ согсолбори хаража үзэхэ хүсэлтэйбди. Энэ удаа поэт ехэнхидэ шүлэгүүдээ зорюулаа. Номынь хэмжүүрээрээ багахан, оройдоо юһэн томохон шүлэгүүд. Буряадай номой хэблэлэй саб гэмэ иимэ номхонуудые гаргадаг болоһые һайшаама.

Шүлэгүүдэйнь темые дээрэ дурсаабди. Поэт урдаа табиһан түсэбөө, хараа бодолоо дүүргэжэ, шадаа гү, тэрэнэй зохёохы замдань ямар нэмэри туһа болоно номынь орооб? Уншагшадаа али зэргэ һонирхуулжа шадааб? Эдэ асуудалнууд зохёолшо бүхэниие зобоодог. Теэд гараад орхиһон номуудта шүүмжэлэл гү, али һанамжа, бодолнуудай бэшэгдээдхидэггүйнь халаглахаһаа наана гомдомоор байдаг.

Зорилгоёо поэт гол түлэб дүүргээ гэжэ тэмдэглэе.

Шүлэг бүхэн соонь хара сагаан хоёрой хабирсалданги тэмсэл харуулагдана. Лейтмотивынь: нара буляалдаанда һай һайхан заншал, заршам, сагаан юумэн илажа гараха гэһэн. Энэ бодолоо элдэб үзэгдэл, байдал доро абаашажа, шүлэгһөө шүлэгтэ һубатуулан үлхэнэ.

«Нютагтам» гэжэ шүлэг соогоо ганса нэгэн хүндэ шүтэлгын хогоосон хойшолонгуудые, колхозой һаяхан бии болоҗо байхада, элдэб хүнүүдэй, аймагай нэгэл даргаханай обогоор нэрлэжэрхидэг байһыень, адуушан бэрхэ ахыень ямаршье үндэһэгүйгөөр ангиин дайсан болгожо 37 ондо абаашахаяа һанаһыень, дайнай эхилжэ, алдарта эхэнэрнүүдэй үхибүүгээ хуурайлдаг нангин гараараа үүсэеэ хэжэ шуһанда зуураһыень үнэншэмэ, зүбөөр харуулна. Тэрэ үе хүшэр байгаа. Үхибүүн ябахадаа эмэгтэйшүүлтэй хамта колхозойнгоо ажалда хамсы шуужа туһалдагаа:

Матросовтол суурхама
баатаршалга хээгүйбди,
Манай баатаршалга —
доохонуур шууяагүй.
Хабатай ажаллаабди
түрэл нютагтаа...
Хоол муушаг
Тиихэдэ байгаа даа, —
гэжэ бэшэнэ.

Хэн дурлажа үзөөгүйб? Дуран гээшэ дундаршагүй булаг, тиимэл хадаа шэргэдэггүй. һэбхихэн мүртэй һэнгэргүйшүүл түрүүшын һайхан дурыень наада барилдан:

Шэнэл һөөргөө иимэ ха юм:
Шэбэнэм нэрынь ябаналши.
Хамаг юумэеэ хаян,
Хойноһоонь дахан гүйнэлши...
Наһаараа дурлахаб гэнэлши,
Наада барихаар гэнэнши.
Хэдыхэн жэлдэ һуухадаа
Хэзээшье һонёо буурахаш
даа, —

гэсэгээн, заабарилха һанаатай байхадань, хэн миин һуужа үгэхэб. Поэт философско харюу тон зүб үгэнэ:

— Харана гүт тэрэ
Нара?
Наһаараа хэдышье хусабалтнай,
Нарамнай мандадаг зангаараал;
Үдэр бүри гарадагтаа
Уладта һонёо буурадаг аал?

Согсолбори соо ороһон шүлэгүүд сооһоо «Больницада» гэжэ шүлэгынь хурса, һонор, зүрхэ дайрама. Сээжэ соогоо һомоной сасардаһа хадагалһан хүн хэбтэнэ. Хүнэй хүбүүдые туулгаар шабаад, Вернер фон Браун Америкэ ошонхой атомна бомбо бүтээнэ, үшөө хара һабараа һарбайна. Тэрэниие дэлхэйн арадай хуулиин урда зогсооё гэжэ поэт уряалан иигэжэ бэшэнэ:

Дэлхэйн сээжэ соо
снарядай сасардаһан
Амиды байнал
Хорлохо шуналтай.

Абажа хаяел
тэрэниие
арадууд,
хамтаран.

Нара буляалдаанда унажа дабшаһан хүлэгэйнь жолоо һулархаяа һанана. Олон бадагуудынь мүлиеэ муутай, эндэ тэндээ адаатай, адаряатай, һалан... Үльгамаар ябажа байтараа, прозо болошоһон мүрнүүдшье дайралдана.

Баяд ноёдтой тэмсэжэ,
Баярта сагы хүлеэгээд,
Гажаран заримдаа? Үйдахадаа
«Эрьехэ наран байха даа» гээ.
(Заршам)

Үгышье һаа:
Агуу сагта түрэһэмнай,
Ами бэеымнай габьяа бэшэ,
Хабата нангин уялга гэжэ
Хаа яа ойлгодоггүймнай
Халаглалтай.
(Минии үетэн).

Толгой холбоод, һанаа амархан хөөрэжэрхиһэн прозо болошоо. Агуу сагые иигэжэ бэшэхэдэнь, хэн һонирхохо, уншахаб. Энэнь нүхэр Бадмаевай шүлэгтөө һаланшагаар хандадагынь гэршэлнэ. Үшөө жэшээнүүдые харуулһанай үлүү гэжэ һанагдана.

Гадна «Түрэһэн үдэр», «Минии нүхэд» гэһэн шүлэгүүдынь шашаг шаляа, уһа ехэтэй. Ёһотой шүлэгые нэгэ амяар уншажархиха дуран хүрэдэг. Бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандаагүй һаа, тиимэ шүлэг бэшэхэнь хүшэр.

Цырен-Базар Бадмаев уншагшадай сэгнэлтэдэ хүртэмэ бишыханшье бол шапартай ном гаргаа. Поэзиин «нара буляалдаанда» поэт гартангүй ябахын түлөө хурса тахаар хүлэгэйнгөө туруу тахалжа байг лэ!

Ц-Д. Хамаев.

Уран зохёолшоднай Хори айлшалхань

Үргэн сагаан Хори нютаг арадай аман үгөөр, үльгэр домогоор, намтар туужаар баян юм. Ушар тиимэһээ эндэхи диалект дээрэ үндэһэлэн манай буряад литературна хэлэ бэшэг хүгжэнхэй. Тиигээд лэ тэндэһээ ехэл олон уран зохёолшод гараһаншье байжа болоо.

Энэ гансахан аймагһаа СССР-эй уран зохёолшодой холбооной долоон гэшүүд гараа! Тэдэ хэд гээшэб? Түрүүшын ондо манай түрэл литературын һуури табигшадай нэгэн болохо, алдарта уран зохёолшо Хоца Намсараевич Намсараевай нэрэ хэлэгдэхэ байна. Удаань Шираб Нимбуев, Цокто Номтоев, Бата Базарон, Цырен-Доржи Дамдинжапов, Цырен-Дулма Дондокова, Цырен Галанов гэгшэд болоно. Энэ дээрэ тоологдоһон уран зохёолшод үни заяанай саһан дээрэ мүртэй, саарһан дээрэ нэрэтэй болоһон зон; хэдэ хэдэн номуудынь арад зондоо мэдээжэ,ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, Москва, Ленинград, Новосибирск болон бусад городуудаар гараһан, хари хэлэн дээгүүр хэблэгдэһэн байха.

Тэдэнэй харгы замые ханамжатай дабан ябагшад: хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд: Г. Туденов, В. Махатов; прозаигууд: А. Жамбалдоржиев, Г. Даржаев, Ц. Дандаров, залуу поэдүүд: А. Мангатханов, Г. Дашабылов, Б. Жанчипов, Ц. Хубитуева гэхэ мэтэ хүнүүд болоно. Эдэнэрэй зарим нэгэниинь өөһэдынгөө түрүүшын номуудые хэблүүлэн гаргаһан байха юм. Тэдэнэй бэшэһэн зохёолнууд «Байгал» журналай хуудаһан дээгүүр, республиканска газетэнүүдтэ толилогдоно. Зарим найруулгануудыньород хэлэн дээрэ оршуулагдадаг болонхой!

Энэ аймагай «Шэнэ Үдэ» газетын дэргэдэ литературна нэгэдэл тогтонхой юм. Тэндэ А. Содномов, Г. Доржиева, К. Цыденов, Ц. Дондогой, Ч. Дарибазарон, Ч. Цырендоржиев, М. Цыренов, М. Батоин болон бусад хабаадалсадаг. Эдэнэй олонхинь багшанар юм. Дээдэ һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа холын нютагуудта ажаллажа байдаг. Тиигээд лэ өөһэдынгөө геройнуудай дунда байжа, шэнэ зохёолнуудые бэшэжэ хэблүүлнэ ха юм.

Тус литературна нэгэдэлэйхид хаа яа сугларжа, гэшүүдэйнгээ бэшэһэн зохёолнуудые зүбшэн хэлсэдэг, һайн гэжэ шэлэһэн юумэнүүдээ аймагайнгаа газетын «Уран зохёолой хуудаһан» дээрэ толилдог. Эндэхи Хэжэнгын, Үльдэргын, Исэнгын болон бусад һургуулинуудта һурагшанарай гараар бэшэгдэдэг журналнууд гаража байдаг юм. Тэдээн соо түрүүшынгээ литературна туршалгануудые, өөһэдынгөө суглуулһан таабари, үльгэр туужануудые оруулдаг. Юрэдөө, уран зохёолдо үнэн зүрхэнһөө дуратай зонууд Хориин аймагта яһалал олон даа. Тэдэнэр түрэһэн орон нютагаа магтан дуулана. Ехэнхидээ мүнөө үе сагай гайхамшагта ажабайдалые харуулан бэшэхэ гэжэ оролдоно. Юрын ажалша, малша зоной баатарлиг ажал тухай уран бэлигтэйгээр бэшэхые эрмэлзэнэ.

Тус аймагай залуу уран зохёолшодто туһа хүргэхын тула ээлжээтэ суглаагаа тэндэхи литературна нэгэдэлэй дэргэдэ үнгэргэхэ гэжэ манай Буряадай уран зохёолшодой союзай правлени шиидхэбэ. Март соо болохо тэрэ суглаанда республикын мэдээжэ уран зохёолшод: Н. Балдано, Ч. Цыдендамбаев, Ц. Дондокова, Н. Дамдинов, М. Степанов, А. Бальбуров, В. Найдаков, Д. Улзытуев болон бусад ошохо юм. Мүн хэдэн аймагай газетэнүүдэй дэргэдэхи литературна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд уригдахаар хараалагданхай. Мүн РСФСР-эй габьяата багша Н. Намсараев болон бусад түрэлхи хэлэнэй багшанар энэ суглаанда хабаадалсаха бээз гэжэ хүлеэгдэнэ.

Суглаан дээрэ литературна нэгэдэлэй саашанхи ажал хүдэлмэри тухай ехэхэн хөөрэлдөөн болохоор түсэблэгдэнхэй. Залуу уран зохёолшодто зорюулагдажа поэзеэр, прозоор семинарнууд болохо юм. Эндэ сугларһан уран зохёолшод олониитэ уншагшадтаяа уулзаха, конференцинүүдые үнгэргэхэ. «Поэзиин үдэр» эмхидхэхэ байха.

Иимэ харюусалгатай суглаанда бэлдэхэ хэрэгтэй. Тэрэ болотор горитойхон юумэ хэхэ зэргэтэйбди. Газетэнүүдэй хуудаһан дээрэ залуу уран зохёолшодой творческо портредүүд, тэдэнэй найруулһан шүлэг, рассказ, статьянуудай, уншагшадай һанамжын толилогдоо һаань, һайшаалтай байгаа. Манай буряад литературын түүхэ домогто түрүүшынхеэ зарлагдаһан иимэ суглаан олониитэ зоной туһаламжаар үндэр зэргэдэ үнгэргэгдэхэ бээз гэжэ найдагдана.

Цыден-Жап Жимбиев,
Буряадай уран зохёолшодой холбооной правлениин консультант.

МОЛДАВИИН ССР. Элдэб жэмэсүүдэй шүүһэнэй гутахагүйн тулада тэрэниие хүйтэн газарта хадагалдаг байгаа. Харин мүнөө эндэ хими хэрэглэгдэдэг болоо. Жэшээнь, виноградай шүүһые консервэлхэдээ, сорбинова кислотатай холино. Иигэжэ консервэлэгдэһэн шүүһэн үни удаан саг соо гутахагүй, амта шэмэньшье муудадаггүй юм. Энээнэй ашаар виноградай шүүһые хадагалхын тула барнгдадаг гаргаша ехэтэй холодильнигууд хэрэггүй болоно.

Эдеэ хоолой промышленностиин Молдавиин институдай хүдэлмэрилэгшэд консервнэ болон овощ хатаадаг промышленностиин Бүхэсоюзна институдтай хамта виноградай шүүһэ хадагалха шэнэ арга олоһон байна. Бусад эдеэ хоолой продуктнуудые консервэлхэдээ сорбинова кислотае хэрэглэхэ арга мүнөө үедэ шэнжэлэгдэжэ байна. Зураг дээрэ: лаборантка А. В. Заярная (зүүн гарһаа), С. Т. Жариченко лаборатори соо.

ТАСС-ай фотохронико.

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

Б А А Т А Р   А Л Х А М

ТЭНГЭРИҺЭЭ ШИИГ НОЙТО ХҮЛЕЭДЭГГҮЙ ПОЛИНУУД

ГАЗАР элдүүрилгэдэ хүнэй гаргашалһан ажалые бүрин харюулхын тулада газараа шииг нойтоор хангаха хэрэгтэй. Гэхэ зуура байгаали хаа хаяагүй газарые дутамаггүй хүрэхэ шииг нойтоор хангадаггүй байна. Ушар иимэһээ искусственна аргаар уһалагдадаг поли, плантациин талмай СССР дотор улам ехэ боложо байнхай.

Совет засагай жэлнүүдэй үедэ уһалагдадаг газарай туйлай ехэ жаса байгуулагдаа. Тэрэ талмай 9,5 миллион гектарта хүрэжэ, 4 дахин ехэ болоо бшуу.

Дунда Азиин совет республиканудай ажалшад, түбхын түрүүн хлопок ургуулагшад уһалагдадаг газар дээрээ эгээл ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр хүдөө ажахыда ехэ тааруугүй сагай уларилтай байһан 1963 ондо 5,2 миллион үлүүтэй тонно хлопок абаһан байха юм. Эды шэнээн сагаан алтан совет гүрэнэй хлопок ургуулгын бүхы түүхэ соо абтаагүй байха.

Мүнөө уһалагдадаг газар дээрэһээ ороохо тараан болон хүдөө ажахын бусад ургамалнууд улам ехээр абтадаг боложо байнхай. СССР-эй колхоз, совхозууд мүнөө жэлдэ 2,7 миллион үлүүтэй гектар уһалагдадаг газар дээрэ ороохото ургамалнуудые тарижа шадаха байна.

Уһалагдадаг газар тарялан жэлдээ хоёр дахин ургаса абаха талаар ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ.

СССР-тэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха программа хадаа 1980 ондо искусственна аргаар уһалагдадаг тарилгын талмайе 28 миллион гектарта хүргэхэ зорилго табина. Мэргэжэлтэдэй тооложо үзэһэнэй ёһоор, ойрын жэлнүүдтэ ороохо таряа, хлопок, овощ, үрэ жэмэс, техническэ, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудые ехээр абадаг болохын тулада 5 миллион шахуу гектар газар уһалагдаха байна.

Совет гүрэн мүнөө үеын, шэб шэнэ техникэтэй уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые байгуулха хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалдаг. Уһанай ажахын барилгада зорюулагдадаг капитальна һомололго саг үргэлжэ ургана. Хэрбээ 1960 ондо энэ хэрэгтэ 453 миллион түхэриг гаргашалагдаа һаа, мүнөө, 1964 ондо 940 миллион түхэриг гаргашалагдаха юм. Ерэхэ 5 жэлэй жэл бүри дунда зэргээр 2,5—3 миллиард шахуу түхэриг һомологдохо байна.

Энэ гаргашын хэр ехэ байһые тобойсо харуулхын тулада иигэжэ тэмдэглэлтэй. 1953 ондо бүхы хүдөө ажахыда гаргашалагдаһан гүрэнэй капитальна һомололго 1 миллиард шахуу түхэриг байһан. Үнгэрэгшэ 1963 ондо социалис хүдөө ажахыда зорюулжа гаргашалагдаһан гүрэнэй капитальна һомололго 5,1 миллиард түхэриг байгаа һэн.

Мүнөө үедэ нэлэнхы ехэ газар дайдые уһалха, ашаглаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Голодно талада (Үзбегэй ССР) 1 миллион гектар, тэрэ тоодо түрүүшын ээлжээндэ 400 мянган гектар газар уһалагдаха; Каракумска каналай шадар (Туркмениин ССР) 200 мянган гектар, саашадаа 2 миллион гектар хүрэтэр газар уһалагдаха, ашаглагдаха байна.

ЭРДЭМ НАУКА АРАД ЗОНДО АЛБА ХЭНЭ

СОЦИАЛИС хүдөө ажахы эрдэм наукын үндэһөөр хүгжэдэг. Советскэ Союз дотор хүдөө ажахын талаар эрдэм наукын олон тоото зургаанууд бии: эрдэм-шэнжэлэлгын 176 институдууд, үргэлжэ дээрэнь шэнжэлдэг 109, тус тус һалбаринуудай 65 туршалгын станцинууд тоологдоно. Тэндэ 21 мянга үлүүтэй научна хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байдаг.

Мичуринска һургаалаар зэбсэгжэһэн совет генетикэ болон селекци дэлхэйн хүдөө ажахын эрдэм наукада түрүү һуури эзэлдэг. Эрдэм наукын шэнэ туйлалтануудаараа мэдээжэ эрдэмтэд Лукьяненко, Пустовойт, Жданов, Ремесло, Кириченко, Соколов, Козубенко, Мамонтова, Коломиец, Лорх Черненко, Мазлумов, Кузьмин, Писарев, Ушакова, Шульга, мүн бусад олон эрдэмтэд Совет ороноо алдаршуулһан байна. СССР-тэ гаргагдаһан кукурузын гибридүүд, шэниисын, наран сэсэгэй, саахарай свёклын, бусад хэдэ хэдэн ургамалнуудай баян ургаса үгэдэг, һайн шанартай шэнэ сортнууд гансал СССР-тэ бэшэ, мүн хариин гүрэнүүдтэ мэдээжэ болонхой.

Украинын, Хойто Кавказай, Оренбургын областиин, Поволжын колхоз, совхозууд ороохото ургамалнуудаа үргэлжэ дээрэнь сортовой үрэһөөр таридаг болонхой. Совет эрдэмтэдэй тооложо гаргаһанай ёһоор, бүхы колхоз, совхозууд ороохото ургамалнуудаа эрхим сортын болон гибридүүдэй һайн шанартай үрэһөөр таряад байгаа һаа, энэ хадаа орондомнай 1 миллиард үлүүтэй пүүд ороохо таряа нэмэжэ абаха арга боломжо олгохо байна.

ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

СОЦИАЛИС хүдөө тосхоной ажалшад—хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын шиидхэхы хүсэн мүн. Газарые, химическэ үтэгжүүлгэеэ, эрхим һайн техникээ, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дуршэлэй туйлалтануудаа бодомжотойгоор хэрэглэхэ ябадал тэдээнһээ дулдыдадаг гээшэ.

Социалис хүдөө ажахын үйлэдбэридэ 25 миллион эрэшүүл, эхэнэрнүүд, тэрэ тоодо 18 миллиониинь колхозуудта, 7 миллиониинь совхозуудта хүдэлдэг юм. Колхозуудай үйлэдбэридэ, илангаяа халуун хаһада арга шадалаараа хабаадалсадаг залуу хүбүүд, басагад, үндэр наһатайшье хүнүүд энэ тоодо оролсоно.

Үшөө 1926 ондо Советскэ Союзай бүхы улад зоной 82 процентнь хүдөө нютагуудта ажаһуудаг байгаа. Мүнөө олонхи эрхэтэд городуудта ажаһуудаг. Хүдөөгэй хүн зоной тоогой хорохотой хамта тэндэ ажалай бүтээсэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлдэг, колхоз, совхозуудай худалдаха продукци ехэ болодог юм. Имагтал һүүлшын арбан жэлэй турша соо колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсэ 1,8 дахин ехэ болоо. Тиигэжэ колхоз, совхозууд эдеэ хоолой зүйл абадаг, орондоо хүдөө ажахын түүхэй . эд үгэдэг гол ажахынууд боло[...]ха юм.

Социалис газар тар[...] шиидхэхы хүсэниинь мүнөө [...]затор болоно. Трактористнууд[...] байнернуудай, автомаши[...] жолоошодой тоо 3 миллион[...]жэ байнхай.

Колхоз, совхозуудые һай[...] жэлтэй агрономууд болон [...] рилэгшэдөөр хангаха тала[...] шын жэлнүүдтэ горитой [...] хэгдээ. Һүүлшын табан жэ[...]ша соо совет дээдэ һург[...] жэл бүри 30—35 мянган [...] ажахын мэргэжэлтэдые гарг[...]нөө СССР-эй хүдөө ажахы[...] мянган агрономууд, зоотех[...] инженернүүд болон бусад м[...]тэд, тэрэ тоодо колхоз, сов[...] 414 мянган мэргэжэлтэд аж[...] Бүхы колхозуудай түрүүлэ[...] гурбанайнь хоёр хуби, мүн [...]зуудай бүхы директорнүүд [...] дээдэ ба дунда һургуулитай [...]хой.

СССР КНР хоёрой хоорондохи со[...] культурын холбоон

СССР КНР хоёрой хоорондо 1964 ондо соёл культурын холбоо барисаа үргэлжэлүүлхэ тухай хэлсээн февралиин 25-һаа 29 хүрэтэр Москвада болоо.

Советскэ Союзай болон КНР-эй хоорондохи холбоо барисаанай 1963 оной дүнгүүдые хоёр тала хэлсээнэй үедэ гаргаа, СССР КНР хоёрой хоорондо 1964 ондо бэелүүлэгдэхэ соёл культ[...] харилсаа холбооной түсэб [...]гоо. Соёл-культурын, искусс[...] наукын, дээдэ һургуули[...] элүүрые хамгаалгын, с[...] талаар, мүн уран мэрг[...] союзуудай талаар хоёр [...] хоорондо харилсаа холбоо [...] гуулха хэмжээ ябуулгануу[...]бөөр хараалагдаһан байна.

(ТА[...])

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

«ДРУЖБА» НЕФТЕПРОВОДЫЕ БАРИЛГА

ПРАГА. «Дружба» гэжэ нефтепроводой өөһэдынгөө участогай хоёрдохи ээлжээе бариха хүдэлмэри чехословакиинхид эхилбэ. Тус нефтепровод ороной бүхы шахуу газар дээгүүр хүндэлэн гараха юм. Хоёр талаһаа—Урда Словакиһаа болон Хойто Чехиһээ эхилэн нэгэн доро барилга хэгдэжэ байнхай.

Хоёрдохи ээлжээнэй баригдахада нефтепровод Чехословакиин нефтешанаржуулдаг бүхы предприятинуудые холбохо байна.

Нефтепроводой Чехословакидахи участок ашаглалгада үгтэһөөр хоёр жэл болоо. Энэ үе соо Советскэ Союзһаа 6 миллион үлүүтэй тонно нефть Чехословакида абтаһан байха юм.

Хоёрдохи ээлжээнэй барилга хоёр жэлэй турша соо дүүргэгдэхэ. «Дружба» гэжэ нефтепроводой утань Чехословакиин газар дээрэ бүхыдөө 850 километр болохо юм. Республика түмэр замаар нефть зөөхөө болихо, ороной нефтешанаржуулдаг бүхы заводууд тэрэниие Советскэ Заволжиһоо сэхэ абаха байна.

АХА ДҮҮГЭЙ ХАРИЛСААН

УЛААН-БААТАР. Геологиин талаар Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй саг үргэлжын комиссиин хоёрдохи заседани эндэ нээгдээ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай—НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, МНР-эй, ПНР-эй, РНР-эй, СССР-эй болон ЧССР-эй делегацинууд энэ заседанида хабаадана.

МНР-эй газар дайдын геологическа талаар хэр зэргээр шэнжэлэгдэһэн, тэрэнэй байгаалиин баялиг, 1966—1970 онуудта хамаатай оронуудай—СЭВ-эй гэшүүдэй геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэриин түсэбүүдые тааралдуулан дүүргэхэ болон бусад асуудалнуудые комисси зүбшэн хэлсэхэ.

ШЭНЭ БАЙРАНУУДЫЕ АБАБА

БУХАРЕСТ. Һүүлшын 13 жэлэй турша соо Румынида 4.400 мянга тухай хүн, тайлбарилан хэлэбэл, ороной зоной 23 шахуу процентнь шэнэ байрануудые абаһан байна.

Индустриин хүсэтэ ехээр хүгжэһэнһөө уламжалан, ороной газар дээрэ шэнэ городууд бөлон хүдэлмэришэнэй центрнүүд бии болоо.

Румынида 1962 ондо 1.000 хүн бүхэндэ абажа үзэбэл 7,3 квартира баригдаа. Энэ хадаа Англи, Итали болон Францида баригдаһанайхиһаа олон юм.

Ю. ГАГАРИНДА ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДИПЛОМ ЭЛЬГЭЭГДЭХЭНЬ

БУДАПЕШТ. 1-дэхи космонавт Юрий Гагариниие өөрынгөө хүндэтэ гэшүүнээр Венгриин Дунауйвароше городтохи Дунайска металлургическа комбинадай зэр зэмсэг бүтээгшэдэй бригада жэлэй урда тээ һунгаа һэн. Бригадын гэшүүд голодоһо гаргангүйгөөр хүдэлхэ, өөһэдынгөө нормо дүүргэхэһээ гадна, Гагаринай түлөө нормо дүүргэлсэнэ гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байгаа.

Хүдэлмэришэд өөһэдынгөө найдуулгые дүүргэв. Социалис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ тэдэнэр дүрбэ дахин хүртэһэн байна. Хүдэлмэришэн бүхэн хүндэлэлэй диплом абаа. Мүн иимэ диплом Юрий Гагаринда эльгээгдэхэ юм. 1964 ондо бригадын хүндэтэ гэшүүнэй нормые мүн лэ дүүргэлсэдэг байха гэһэн уялга хүдэлмэришэдэй коллектив дахяад абаһан байна.

ГДР-эй ТАРЯАШАДАЙ СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

ШВЕРИН. Германиин Демократическа Республикын таряашадай VIII съезд эндэ нээгдээ. 2200 гаран делегат съездэ хабаадана. Тэдэнэр хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсаха, республикын социалис хүдөө ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ.

Советскэ Союз, Польшо, Чехословаки, Болгари, Венгри, Румыни болон Монголһоо ерэһэн делегацинууд, тэрэшэлэн Баруун Германиин бүлэг олон таряашад съезд дээрэ байлсана.

«1964—1965 онуудта социалис хүдөө ажахые түсэблэлгэдэ экономическа шэнэ гурим хэрэглэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ тухай» СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт элидхэл хээ.

КОРЕЙН АЖАЛАЙ ПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПХЕНЬЯН. Корейн Ажалай партиин ЦК-гай ээлжээтэ пленумэй хүдэлмэреэ дүүргэһэн тухай информационно мэдээсэл эндэ толилогдоо. Хүдөө тосхонуудтахи социалис байгуулалтын асуудалнуудые, Урда Корейдэхи байдалые болон Корейе нэгэдүүлхэ талаар партиин зорилгонуудые, мүн КНДР-эй хүн зоной дунда партиин ябуулдаг хүдэлмэри шангадхаха асуудалнуудые пленум зүбшэн хэлсээ.

Эдэ асуудалнуудай зүбшэгдэһэнэй һүүлээр, зохихо шиидхэбэринүүд баталан абтаһан байна. (ТАСС).

Коммунис ажалай түлөө

Һаяхан манай нөөсэлэлгын кассын хүдэлмэрилэгшэд сугларжа, коллективэйнгээ зүблөөн дээрэ саашадаа хайшан гэжэ ажал хүдэлмэреэ улам һайжаруулхаб, нөөсэлэлгынгөө кассые түрэл городойнгоо эмхи зургаануудай дунда эгээл эрхим һайниинь болгохо тухай хөөрэлдэгдөө. Зүблөөн дээрэ коллективнай бэшэ түрүү эмхи зургаануудай жэшээгээр коммунис ажалай түлөө тэмсэхэ, тиигээд өөһэдынгөө бодото ажал хэрэгээр энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ аргатай байһанаа бодомжолон хэлсэбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, манай нөөсэлгын кассын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө ажалые улам культурна, болбосон шэнжэ түхэлтэй [...]хо, өөһэдынгөө эрдэм мэр[...]лые дээшэлүүлхэ, ажал хэр[...]шье, гэр бүлэдөөшье, нүхэ[...]хэдтөө, мүн нөөсэлэлгын ка[...] ажалайнгаа мүнгэн олзые [...]даг хүн зонуудта бодотол ко[...]нис ёһоор хандаха, колл[...]вэйнгээ урда табигдаһан за[...]даабаринуудые эрхим һа[...] дүүргэхэ уялгануудые аб[...] Энэ абаһан хүндэтэйшье, ха[...]салгатайшье уялгануудаа [...] дээрэнь бэелүүлхын түлөө [...] хүдэлдэг нүхэдни эрид зор[...]хой.

Д. Балдан[...]

Галуута Нуурай нөөсэл[...] кассын хүдэлмэрилэгшэ.

Спортын һонин

Агаарта хөөрэн...

Санаар трамплинһаа һурэлгөөр болоһон мүрысөөндэ республикын олохон спортсменүүд хабаадалсаа. Һонирхолтой энэ мүрысөөндэ эрэшүүлһээ гадна, эдиршүүл, мүн үхибүүд хабаадалсажа, ехэ хүнүүдһээ [...]гүй шадамар бэрхээр һур[...] харайһан байна. Жэшээнь, [...]ша Бойков эрэшүүлтэй [...]тооной холо һурэжэ, эр[...] сооһоо эрхимлэһэн Конст[...] Цветковһоо гансахан очк[...] шүүгдэһэн байба. Тиигэжэ [...]ран солбон Саша Бойков [...] очко абажа, үхибүүдэй дун[...] чемпионой нэрэ зэргэдэ хү[...] А. Красников, А. Филиппов[...]шэд хоёрдохи, гурбадахи һу[...]нуудые эзэлһэн байна. Эд[...] удаа эдиршүүл урилдаанда [...]ража, хойно хойноһоо һубар[...] трамплинһаа һурэнэ. Ана[...] Самарцев гэгшэ гурбадахяа[...] рэхэдөө аяар 30 метр холо [...]жа, бултанһаа һайн дүн—[...] очкотой болоно. Хоёрдохи, г[...]дахи һууринуудые Виктор [...]кин, Владимир Бойко гэгшэд [...]лээ. Эрэшүүл сооһоо «Буре[...]ник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ [...]стантин Цветков эрхимлээ, [...]луу спортсменүүдые х[...] жүүлэгшэ нүхэр Цветков 34 [...] холо һурэжэ, хамта да[...] 199,5 очко абаһан байна. [...]раг дээрэ: Трамплин һу[...] харуулагдана.

Л. Хайдуровай фо[...]

Эдиршүүлэй барилдаан

Улаан-Үдэ городой «Спартак» бүлгэмэй спортын заал соо классическа барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн городой эдиршүүлэй дунда боложо дүүрэбэ. Хоёр үдэрэй туршада болоһон мүрысөөнэй дүн гаргахада «Спартак» бүлгэмэй команда эрхимлэжэ, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые «Локомотив», «Труд» бүлгэмэй командануу эзэлһэн байна.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн «Спартак» бүлгэмэй эдир бүхэшүүл— А. Борисов, И. Колукшанов, Ю. Сукнев, Ю. Пластинин, С. Богусевич гэгшэд республикын суглуулагдамал командада оруулагдаа. Эдэнэр Томск городто Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо мүрысөөндэ хабаадалсаха юм. Мүрысөөн мартын 25-һаа эхилхээр хараалагдана.

С. Добрынин

мүрысөөнэй главна судья.

Елүүр дээрэ басагад

Үбэлэй спортын техни[...] зүйлнүүдээр эхилһэн Бухэ[...]на гурбадахи спартакиада[...] рюулагдаһан мүрысөөн «[...]мо» бүлгэмэй стадион дээрэ [...]кигаар боложо дүүрэбэ. Го[...] һургуулинуудай эдир х[...] басагад чемпионой нэрэдэ [...]тэхын түлөө хамаг хүсэ [...]лаа элсүүлээ. Эдэнэр с[...] СССР-эй спортын мастер Т[...] Шевчугэй басаган Людмила [...]чук бултанһаа һайнаар, хү[...] гүйжэ, городой чемпионой [...]солодо хүртэбэ. Эдиршүүл с[...] Магзоев Саша эрхимлэжэ, [...]дой чемпион болоо.

О. Зай[...]

Кубын ажахы хүгжэһөөр

ГАВАНА, мартын 3. (ТАСС). Кубын ажахы хүгжөөхэ шухала хэдэ хэдэн асуудалнуудые журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө Кубын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро дурдаһан байна. «Флора» гэжэ шуурган һалхинһаа хохидоһон ороной зүүн зүгэй районуудай ажахы мүнөө үедэ хурдан түргэнөөр һэргээн бодхоогдоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Шоссейнэ болон түмэр харгынууд заһагдаа, хохидолдо ороһон районуудай улад зондо горитой материальна туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Эдэ районуудай ажахые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ гидротехническэ болон харгын барилгын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байха гээд премьер-министр хэлээ.

Мал ажал, илангаяа һүнэй мал ажал хүгжөөхэ ябадал ойрын жэлнүүдтэ Кубын ажахые хүгжөөхэ гол зорилгонуудай нэгэн болохо гэжэ Фидель Кастро саашань хэлээ. Тиихэдээ сагай уларилай таатай зохид эрхэ байдал хэрэглэн, бэлшээринүүдые бүхэли жэл соо хэрэглэдэг болохо ёһотойбди гэжэ премьер-министр онсолон тэмдэглэбэ. Мүнөө үедэ шубуунай болон загаһанай ажахы хүгжөөхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана.

Бангкогто конференци эхилээ

БАНГКОК, мартын 3. (ТАСС). Малайзиин, Индонезиин, Филлипинэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй конференциин хоёрдохи суглаан мүнөөдэр эндэ эхилбэ.

Индонези болон Малайзиин федерациин хоорондохи харилсаануудые эбэй ёһоор гуримшуулха асуудалнуудые гурбан ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд зүбшэн хэлсэхэ юм.

Норвеги Н. С. Хрущевые хүлеэнэ

ОСЛО, мартын 3. (ТАСС). Премьер-министр Хрущевой Норвегидэ айлшаар ерэхэдэнь Норвегиин арад зон тэрэниие тон халуунаар угтаха байха гээд «правительствын «Арбейдербладет» гэжэ газетэ мүнөөдэр түрүү бэшэг соогоо дурдаһан байна. «Манай Норвегиин общественные Хрущевто шадаал һаа ехээр харуулжа, тиигээд һайнаар, амгалан ёһоор хүршэ һууха хэрэгтэ нүлөөлхые бидэнэр хүсэнэбди»,— гээд газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Даниин премьер-министр Е. О. Крагай Советскэ Союзда айлшалһанай дүнгүүдые тайлбарилха зуураа, «Арбейдербладет» иигэжэ тэмдэглэнэ. Энэ айлшалалга хадаа зүүн ба баруун оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшадай хоорондо харилсаа байгуулгын ехэ удхатай байһанай шэнэ гэршэ боложо үгөө.

Н. С. Хрущевой Норвеги айлшаар ошохо болоһонтой дашарамдуулан, газетэнүүд иигэжэ бэшэнэ. Норвегиин правительство «бэе бэедээ этигэлсэмээр хөөрэлдөөнүүдэй болоходо ородой премьер-министртэ өөһэдынгөө хараа бодол тайлбарилан хэлэжэ үгэхэ» һайн арга боломжотой байха байна. «Эдэ хөөрэлдөөнүүд баруун ба зүүн оронуудай хоорондо харагдадаг, харагдадагшьегүй хилэнүүдэй бии байгаашье һаань, мүнөө үеын уласхоорондын байдалда эгээл һайн ушар тэмдэг болохо» гэжэ газетэ бэшэнэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүд бэе бэеэ һайнаар ойлголсолгодо үндэһэ һуури табиха юм гээд «Арбейдербладет» газетэ статьягайнгаа түгэсхэлдэ бэшэнэ. Энэ хадаа эсэсэй эсэстэ эбэй ёһоор зэргэ оршон байха эгээл бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха бшуу. Бэе бэетэеэ хөөрэлдэхэ аргатай байһан сагтал ямар нэгэн аюулые усадхаха арга боломжо бии гээшэ.

Ю. В. Андропов Будапешт ерэбэ

БУДАПЕШТ, мартын 3. (ТАСС). Венгриин хүдэлмэришэнэй социалис партиин ЦК-гай уряалаар КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов түрүүтэй КПСС-эй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци үсэгэлдэр Будапешт ерэбэ.

Ферихедьскэ аэродром дээрэ ВСРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд, ВСРП-гэй ЦК-гай секретарьнууд Дежэ Немеш, Иштван Сирман болон бусад тусхай тушаалтай хүнүүд, тэрэшэлэн СССР-һээ Венгридэ байдаг элшэн сайд Г. А. Денисов делегациие угтаһан байна.

Занзибарай правительствын декредүүд

ЛОНДОН, мартын 3. (ТАСС). Занзибарай арадай республикын правительство үсэгэлдэр хэдэ хэдэн декредүүдые тунхаглаһан байна. Рейтер агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, эдэ декредүүд январиин 12-то—шэнэ правительствын байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо хүсэндөө ороһон тоотой болоно.

Правительствын гаргаһан декредэй ёһоор, Занзибарай арадай республикын президент хадаа гүрэниие толгойлогшо, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша байха юм. Тэрэ хадаа министрнүүдэй кабинедые томилоод, тэндэ мүн лэ түрүүлэгшээр һууха байна.

Хуули гаргаха уялгануудтаа нэмэлтэ болгон, революционно совет удаа дараалан конституционно декредүүдые гаргажа байха. Эдэ декредүүдынь хожомоо республикын үндэһэн хуули болохо жэшээтэй.

Занзибарай арадай республика хадаа гүрэнүүдэй хоорондо тогтоогдоһон хани ёһоной харилсаа холбоо дэмжэхэ ёһо гуримуудые баримталха, Зүүн Африкын арадуудай хоорондо таһаршагүй нягта харилсаануудые хүгжөөхын тулада бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха юм гээд тунхаглагдаһан декредүүдэй нэгэн соонь соносхогдонхой.

ОАС-айхид арестовалагдаба

ПАРИЖ, мартын 3. (ТАСС). «Зэбсэгтэ нюуса организациин» (ОАС) 15 гэшүүдые арестовалха тухай Франциин полици соносхоо. Арестовалуулагшадай дунда 14 студентнүүд, ОАС-ай «залуушуулай эмхиин» гэшүүд бии гэжэ Франс Пресс мэдээсэнэ. Эдэ студентнүүд Франциин газар дээрэ хюдалдаата ажал ябуулга хэдэг байгаа.

Совет космонавтнууд Швецидэ айлшалһаар

СТОКГОЛЬМ, мартын 3. (ТАСС). Мүнөөдэр совет космонавтнууд Ю. А. Гагарин болон В. Ф. Быковскитой Швециин хаан Густав VI Адольф уулзаһан байна. Швециин хаан совет космонавтнуудые амаршалаад, тэдэнэй харуулһан баатаршалгаар ехээр баясажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. Һүүлээрнь болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ космонавтнуудые бэлэдхэхэ, замбуулинай дайда соогуур ниидэхэ асуудалнууд хаание ехээр һонирхуулаа.

Уулзалгын түгэсхэлдэ хаан Ю. А. Гагаринда, В. Ф. Быковскидо амжалта, элүүр мэндэ, баяр жаргалтай ябахыень, тэрэшэлэн Швецидэ сагаа һайнаар үнгэргэхыень хүсэһэн байна.

СССР-һээ Швецидэ байдаг элшэн сайд Н. Д. Белохвостиков Ю. А. Гагариниие, В. Ф. Быковскиие үдэшөө.

Президент Джонсон зүблөө хэбэ

ВАШИНГТОН, мартын 3. (ТАСС). Урда Вьетнамда тохёолдоһон байдалтай, тэрээ руу Макнамарай ошохо болоһонтой дашарамдуулан, США-гай президент Линдон Джонсон үсэгэлдэр обороны министр Роберт Макнамартай, гүрэнэй секретарь Дин Расктай хөөрэлдэһэн байна.

Макнамара Сайгон руу энэ неделиин һүүл багаар ниидэжэ ошохо гээд хэблэлэй асуудалаар Сагаан байшангай секретарь Пьер Сэлинджер мэдүүлээ.

Генералые тушаалһаань буулгаба

БАГДАД, мартын 3. (ТАСС). Багдадай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, генерал Хэрдан Тикрити гэгшые обороны министрэй болон Ирагай армиин генеральна штабай начальнигай орлогшын уялгануудһаа сүлөөлһэн тухай декрет президент гаргаба. Тикрити гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ хүдэлхэ болоод, тэрээндэ элшэн сайдай нэрэ зэргэ олгогдоо.

Генеральна штабай начальнигай орлогшын тушаал үгы хэгдээ.

Премьер-министр Тахер Яхья нэгэн доро обороны министрэй уялга дүүргэхэ юм.

Шатар

Владивосток городто Алас Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ—табадахи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Эндэ хабаадалсажа байһан манай шатаршад—Самарин Приморинн хизаарай мастерта кандидат Кушельманиие шүүжэ, нэгэ очко өөртөө бэшүүлбэ. Мастерта кандидат Анатолий Сумкин мастерта кандидат Сорокиндо шүүгдэшоо. Нүгөөдэ мастер—Власов нэгэдэхи разрядтай шатаршан Стуловтай хэдэн часай туршада наадабашье, тэрэнээ дүүргэнгүй, наадаяа хойшолуулаа. Эндэ Власовай байдал нүгөөдынхидөө орхидоо муушаг.

Табан уулзалгын удаа Сахалинһаа ерэһэн мастерта кандидат Петров 4,5 очкотой түрүүлжэ ябана. Шатаршад Самарин 3,5, Сумкин, Власов гэгшэд тус тустаа 3—3 очкотой, нэжээд хойшолуулагдаһан партитай.

Вл. Егоров.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһа шууурган болохогүй. Баруун хойто зүгһөө шангашагаар һалхилха. Республикын урда аймагуудта 1—6, бусад газар нютагуудта 5—10, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 20—21, үдэртөө 7—9 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Редактор **Ц. О. ОЧИР[...]**

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-[...] улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ре[...]тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —2[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парти[...] жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и пар[...]ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес[...] —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсел[...]ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пер[...]дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов[...] Министров Бурятской АССР.

Н00055. Зак. № 25[...]